బెజవాడ:

ఆంధ్రగ్రంథాలయముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

పశువైద్య గ్రంథమాల 17 వ పుష్పము

ప్రాచీన పశుసంరక్షణ.

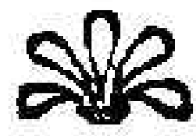
గ్రంథకర్త:

"అభినవ సహదేవ" ఆయుర్వేద పశువైద్యాచార్య, వైద్యకళా విభూషణ, పశువైద్యగ్రంథమాల, ఆయుర్వేద పశుచికిత్సాలయ సంస్థాపకులు, ఆంధ్ర జాతీయ పశువైద్య విద్యాపీఠ ప్రెసిడెంటు, ఆంధ్ర జాతీయ పశువైద్య కళాశాలప్రిన్సిపాల్ నగు,

డాక్టర్ యేజెళ్ల శ్రీరాములు చౌదరి,

A. V. L. M. & S., A. M. B. & B.S.

అంగలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

1937

 [వెల రు 0-8-0.

C

గ్రంథకర్త:

"అభినవసహదేవ"

మేజర్ల శ్రీరాములుచౌదరి

తేలప్రోలు.

ప్రాచీన పశు సంరక్షణ

గావో మే అగ్రతః సంతు గావో మే సంతు పృష్ఠతః
గావో మే హృదయే సంతు గవాం మధ్యే వసామ్యహమ్.

భారత దేశ భాగ్యముకొరకై నేడు గోరక్షణయొక్క ప్రశ్న యెంత మహత్వపూర్ణమును, యెంత ఆవశ్యకమును అయి వున్నదో దానివిషయములో అంతకంటె కూడ అశ్రద్ధయు చేయబడుచున్నది. ఈ ఉపేక్షాభావము భారత దేశములో నివసించువారు, నివసించి వెళ్ళిపోవువారు, యీ మొదలైనవా రందరికి అత్యంత హానికరమును, లజ్జాప్రదమును అయి వున్నది.

భారత దేశ వర్తమాన హిందువులు గోవును ధార్మిక దృష్టితో పూజనీయముగా భావించుచున్నారు. కావున దానిని చంపి తినువారలనుండి దానిప్రాణరక్షణకొరకు వారు యెల్లప్పుడు యత్నశీలు రగుచున్నారు. గోరక్షణప్రశ్నను గురించి వాటి రక్షక, భక్షక జనులయందు అనేక పర్యాయములు భీషణ సంగ్రామములు జరిగియున్నవి; ఇప్పటివరకు జరుగుచునే యున్నవి. ఇందుచే వుభయపక్షముల సాక్షర, నిరక్షర జనులు అనేక విధములైన అపమానజనిత శరీరకష్టములను అనుభవింపవలసి వచ్చెను; అనుభవింపవలసి వచ్చుచుండెను.

ఈ వివాదమును, వివేకవంతులై పరిష్కరించుకొన నంత వరకు గోరక్షణయొక్క ఆశాతీతములైన లాభములనుండి వారు వంచితులై ఆత్మభ్రష్టులై వుండవలసివచ్చుటయే కాక పరమదయాళుడైన ఈశ్వరునియొక్క కృపాఫలితమునుండి కూడ వంచితులై వుండవలసివచ్చును.

భారతదేశహిందువులు గోవును పవిత్రమైనదిగాను పూజనీయమైనదిగాను యేల భావించుచున్నారు? ఈప్రశ్న యొక్క నిర్ణయమును సత్యానురాగులైన వుభయపక్షవిద్వాంసులు గోభక్షకులకు ఈశ్వరుడు ఆప్రాణిని మనుష్యునకు గొప్ప ఉపకారమును చేయుటకు సృజించి వున్నాడనియు, యిట్టి స్థితిలో తమవివేకశూన్యతవలన దానిని చంపి తినువారు హిందువులకీహాని కలుగచేయుటకాక తమకు తమసంతానమునకు హానికలుగజేసికొనుచున్నారనియు దీనితోపాటు ఈశ్వర సృష్టినై పుణ్యమును నాశన మొనర్చుచున్నారనియు బోధించి నచ్చజెప్పినయెడల, వారు గోవుల, హిందువులమీద దయ చూపు అభిప్రాయముతో కాకపోయినప్పటికి తమమేలు కొరకు ఈశ్వరాజ్ఞాపాలనలాభముకొరకైనను గోరక్షణకు సహాయకు లగుదురు.

హిందువులు గోవును యేల పూజనీయముగా భావించు చున్నారు? ఈప్రశ్నయొక్క చర్చ యిచ్చుట సంక్షిప్తముగా చేయబడుచున్నది. ఇతరదేశములలోని భిన్నభిన్నజాతుల ప్రజలవలె ఆధునిక హిందూదేశప్రాచీనార్యులుకూడ మాంస భక్షకులనియు, నానావిధములైన పశు, పక్షులమాంసమును

తినుచుండెడివారనియు వైదిక, పౌరాణిక, సాహిత్యపాఠకులకు బాగుగా తెలియును. కాని ఈశ్వరుడు మానవుని మాంసాహారిగా నిర్మించలేదని వారిబుద్ధి వికసింప దొడగిన కొలది తెలిసికొనదొడంగిరి. మరియు మానవుని మాంసాహారిగా చేయుటయే ఈశ్వరేచ్ఛ అయినయెడల ఆయన వారిదంత నిర్మాణము వ్యాఘ్రాదిహింసపశువుల దంతనిర్మాణమునకు ప్రతికూలముగా చేయువాడు కాడనియు, మాంసాన్వేషణయందు నిత్యము అనుభవించవలసివచ్చుకష్టమును, దానితో పాటు దానిరక్షణకై చేయవలసినంత చింతయు ఉద్భిజ్జపదార్థముల రక్షణకై చేయవలసియుండదనియు, మాంసము శీఘ్రముగా కుళ్లిపోవును- అందుచే తినుటకు యోగ్యముగా నుండదనియు తెలిసికొనగనే భరతఖండప్రాచీనార్యులుకృషియొక్క అన్వేషణమునందును, దాని ఉన్నతియందును శ్రద్ధవహించిరి. సావధానముతో పూర్వాపరములు ఆలోచించి చేయబడుపని తప్పక సఫలమగును. భారతదేశపు వర్తమానహిందువుల యొక్క పూర్వులైనఆర్యులు వ్యవసాయాభివృద్ధియందు దత్తచిత్తులు కాదొడంగినకొలది వారికి గోవంశముయొక్క ఉపయోగజ్ఞానము ప్రాప్తించనారంభించెనని చెప్పనవుసరములేదు. దాని వుపయోగజ్ఞానమువలన వారి శరీరమానసిక శక్తులు విజృంభించుచున్నకొలది దానిరక్షణను వృద్ధిచేయదొడంగిరి. బుద్ధిమంతులు ఉపయోగార్హములైన వస్తువుల రక్షణయు వాటి ప్రచారమును అనేక ఉపాయములద్వారా వృద్ధిచేయుచుందురు. ఏవిధముగా గార్హస్థ్యసుఖముల రక్షణకొరకును,

వానివృద్ధికొరకును స్త్రీ పతివ్రతధర్మము అవుసర మని తలంచి ఆర్యులు దానిని వృద్ధిపొందించినారో అదేవిధముగా గోరక్షామహత్వమును తెలిసికొని వాటిరక్షణోపదేశమిచ్చిరి. వర్తమానహిందువులు తమ పూర్వులైన ఆర్యులవలన గోరక్షణోపదేశమును పొందిరి. ఆ ఉపదేశము వారికి హితకరమగుటవలన దానిని నేటివరకు పాలించుచూ వచ్చుచున్నారు.

ఏమనుష్యుడు యేజాతిలేక యేరాష్ట్రము తనకర్తవ్యకర్మలను మరచిపోవునో వానిపతనము అనివార్యము. పతితు డెచ్చటను ఆదరింపబడడు. వానిమాటయెవరును వినరు. నేడు మన హిందువులదశయు యట్టిదే యగుచున్నది. మనము కేవలము నేడు మాటలసహానుభూతితో గోరక్షణవిషయమై చాటుచున్నట్టి సిద్ధాంతములు ఉచ్చకోటికి చెందియున్నప్పటికి అజ్ఞానమువలనను, ఉపేక్షాభావమువలనను వాటిని మన విరోధులయందు బాగుగా ప్రకటనచేయజాలకున్నాము. కావున మావిరోధులకు గోరక్షామహత్వమును తెలిసికొనుటకై మేము భారతదేశపు ఆర్యసాహిత్యములయొక్క అనుశీలన చేయునట్టిపరామర్శ నివ్వము. దూరదర్శులును, వివేకవంతులును, మననశీలురును అయిన అమెరికాజనులు తమ బుద్ధివికాసమువలన గోమహత్వమును తెలిసికొని యేవిధముగా వాటిని రక్షించుచూ యితరులచే రక్షింపచేయుచున్నారో యిచ్చట సంక్షిప్తముగా చర్చించుచున్నాము. గోమాంసాహారులైన మా సోదరులు దానిపై విచారణచేయుదురుగాక యని మేము ప్రార్థించుచున్నాము.

—♦ గోరక్షణాలయము లత్యవసరములు ♦—

ఆంధ్రదేశమునకంతయు గోరక్షణసంఘము ఒకదానిని నిర్మించి రిజిష్టరు చేయింపవలెను. దీనికి శాఖలుగా జిల్లా, తాలూకా, గ్రామసంఘములు ఉండవలెను.

గ్రామములో పూర్వము ఖాళీగా వున్న భూము లన్నియు సాగుచేయబడుటచేత ముఖ్యముగ పల్లపుగ్రామము లలో గోభూమి లేక పశుగణము అష్టకష్టములు పడుటయు మామూలుమేతకు సయితము అవకాశము లేక వానిని యే నైజాము రాజ్యమునకో, యే యితర దూరదేశములకో తోలుటయు, అందువలన పశుసంతతి అంతకంతకు క్షీణించు టయు తటస్థించుచున్నది. కనుక ప్రతి గ్రామమునందును దేశీయులు బుద్ధిపూర్వకముగ కొంత గోభూమిని ప్రత్యేక పరుపవలెననియు, అటుల జరుగునటుల దొరతనమువారు శాసింపవలెననియు, పశుపోషణ సుకరమగునటుల అటవీపరి పాలనానిబంధనలు సవరణ చేయవలె ననియు నా యభి ప్రాయము.

పశుగణములు యితర దేశముల కెగుమతి యగుట చేతను, వధించుటచేతను, ప్రజలు ఆరోగ్యహీను లగుటయే గాక బిడ్డపాలుకూడ కఱవగుట తటస్థించుచున్నది. కనుక అట్టి ఎగుమతి నిషేధించుచు శాసనము చేయవలెననియు, గోమాంస భక్షణమునకు అలవాటుపడిన దేశీయసోదరులు అందునుండి విరమింపవలెననియు నా యభిప్రాయము.

పశుసంతతి బలిష్ఠముగను, ఆరోగ్యముగను ఉండుటకు తగిన యేర్పాటులు చేయుటకును, స్వచ్ఛమైన పాలు పెరుగు నెయ్యి వెన్న మొదలగు వస్తువులు లభించునటుల గవాశ్రమములు స్థాపించుటకును, దేశీయుల హెచ్చరించుచు వానికి కావలసిన గోభూమి, ద్రవ్యోపపత్తి మొదలగు సౌకర్యములు దొరతనము ఒసగవలెను. స్థానికసంస్థలు గోరక్షణకు డబ్బు ఖర్చుపెట్టుటకు ఆటంక ముండకూడదు. స్థానికసంస్థలు పాలు సప్లయిసంఘములు ప్రోత్సాహపరచి నెలకొల్పవలెను. గోవధను మాన్పుటకు స్థానికసంస్థలకు అధికార ముండవలయును. పశువులకు భీమాసంఘములు పెట్టవలయును.

ప్రతి హిందువు తలకొకఆవును పెంచవలెను. ఇట్లు చేసినయెడల గోవధకు ఆవులు లభింపవు. పశువులు ముసలివైనవెనుక సంతలలోనికి తీసికొనివెళ్ళి గాని, తదితరముగ గాని కటికవాండ్రు వగయిరాలకు అమ్ముటను గర్హించుచు అది మానవలసినదని ప్రోత్సహింపవలెను.

జంతుబలులనుండి విరమింపవలయును. బహిరంగస్థలములలోను, బహిరంగముగను జంతుబలుల నిషేధించునటుల శాసించవలయును.

—♦ మిసోరిరాజ్యము ♦—

అమెరికా సంయుక్తరాజ్యములందు మిసోరి యను రాజ్యముకలదు. అందు టీచర్సుకాలేజీ అను పేరుగల ఒక కృషివిద్యాలయము గలదు. దానిప్రధానాధికారి మిస్టర్ జాన్ హెచ్

గెహార్సుగారు. వారు వ్యవసాయసంబంధమైనగ్రంధములు అనేకములు వ్రాసియున్నారు. అందొకగ్రంధము పేరు లాయిల్ స్టాల్ యున్న ఫార్మ్ కానిఋనన్నా అయియున్నది. ఈగ్రంధముల యొక్క 6 వ అధ్యాయమందు గోజాతిఉపయోగమును గురించియు దానిమహత్త్వమును గురించియు వారు గొప్పవర్ణనచేసియున్నారు. ఈ గ్రంధమునుండి ఒకటిరెండుఅవతరణములనిచ్చి మేము మాపాఠకులకు గోవంశపుశ్రేష్ఠత్వముయొక్క పరిచయమిచ్చుచున్నాము. పైజెప్పబడిన గ్రంధకర్త పైగ్రంధము యొక్క 90 వ పుటలో ఇట్లు వ్రాసియున్నాడు. గోవులు కేవలము పాలు పెరుగు మున్నగునవి ఇచ్చుచుండుటయేగాక భూమియొక్క ఉత్పాదికాశక్తినికూడ కలుగజేయుచున్నవి.

ఉక్తగ్రంధకారుడు మరల 91 వ పుటలో ఇట్లువ్రాయుచున్నాడు. కృషిద్వారా మానవులకు తినుటకు త్రాగుటకు యోగ్యమైన పదార్థములను ఉత్పత్తిచేయుటకు ఆవశ్యకము కలుగుచున్న పశువులన్నిటికంటె పాలిచ్చు ఆవులసహాయము మిగుల శ్రేష్ఠముగను సులభసాధ్యముగను ఉండును. ఏలనన పాలిచ్చు ఆవు అన్యపశువులకంటె తక్కువ తినును. కాని మానవునియొక్క ఖాద్యపదార్థములను వాటికంటె అధికముగా ఉత్పన్నము చేయుచున్నది. ఆగ్రంధకారుడే 118 వ పేజీలో మానవులకు తమ భరణపోషణకొరకు ఆవశ్యకములైన పోషణతత్త్వము లన్నియు ఆవుపాలయందు ఉండునని వ్రాయుచున్నాడు.

సి. డబ్లియు. బర్కటుగారు తన సాయిల్ అను

గ్రంథముయొక్క 25వ పుటలో ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు. ఎడ తెగకుండ యిరువదిసంవత్సరములు గోధుమ నాటబడిన క్షేత్రము నిస్సారమై ఊసరక్షేత్రమయ్యెను. గోధుమపంట భూమిని మిగుల త్వరలో ఊసరక్షేత్రముచేసివేయును. అట్టి క్షేత్రముయొక్క ఉత్పాదికాశక్తియొక్క రక్షణము చేయ గలిగిన-చో అది కేవలము ఆవులద్వారానే చేయబడగలుగును. ఇంకొకచోట ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు. భూమియొక్క ఉత్పాదికాశక్తిని నిలిపియుంచుటకు అన్యపశువులుకూడ సహాయ మొనర్పగలిగినమాట నిజము; కాని వీటియన్నిటికంటె భూమి యొక్క ఉత్పాదికాశక్తిని నిలబెట్టుటలో గోవు మిగుల ఉప యోగకరమగుననుటలో లేశమాత్రమైన సందియములేదు.

అమెరికావిద్వాంసులైన గ్రంథకారుల గ్రంథముల నుండి ఇవ్వబడిన అవతరణములనుబట్టి సజ్జనులును సత్యప్రియు లును ఐన పాఠకులు గోవు మానవునకు ఎంతఉపయోగము చేయుచున్నదో తెలిసికొనగలరు. గోవుయొక్క ఉపయోగ మునుగురించి అమెరికాయూరపువిద్వాంసులు 25-35 సంవత్స రములకు పూర్వము తెలిసికొన్న విషయములు భారతదేశ మహర్షులు అనేక వత్సరములకు పూర్వమే తెలిసికొనియుండిరి. ఈ కారణముచేతనే వారు తమ వంశజులకు గోరక్షణచేయ వలసినదని ఉపదేశించియున్నారు. ఆఉపదేశము ననుసరించియే ఆధునిక హిందువులు గోరక్షణజేయుటకై పట్టుదలవహించు చున్నారు. పై ఉదాహరణములను బట్టి భారతదేశములో నివసించునట్టియు లేక కొద్దిదినములు నివసించి ఇతర ప్రాంత

ములకు పోవునట్టియు అన్నిజాతుల అన్నిధర్మముల వారికిని మానవోచిత భోజనపదార్థములు చాలినంత లభింపజేయునట్టి యభిప్రాయముతోనే ఈశ్వరుడు గోజాతిని సృజించియున్నా డని తేటతెల్లమగుచున్నది. ఇటిస్థితిలో నొకానొకపురుషుని చేత కల్పింపబడిన ధర్మముయొక్క మరుగున గోహత్య నొనర్చి ఈశ్వరుని ప్రసన్ననిగా చేయగోరువారు తమసదస ద్వివేకభరితమైన బుద్ధిని సన్మానించి విచారించుచు గోబలి యిచ్చుటవలన ఈశ్వరుడు సంతుష్టుడు కాడనుటయేకాక ఉపయోగకరమైన ఒకప్రాణిని నష్టమొనర్చుటచేత ఆయన కుపితుడగునని వారికి వెంటనే తెలియగలదు. ఈ వస్తుస్థితిని గ్రహించి భారతీయధనికులును బుద్ధిమంతులును యథాశక్తి గోరక్షణ చేయనారంభించుచో భారతదేశపుదీనులక్షుధార్తి దూరమగుటయేకాక ఈశ్వరుడు వారియీపనులవలన ప్రస న్నుడై మేలుచేయగలడు.

కృషిచేయుటకును, భూమియొక్క ఉత్పాదికాశక్తిని వృద్ధిపొందించుటయందును గోవు అద్వితీయమైనదనియు, దాని పాలలోను, వెన్నలోను మనుష్యుని భరణపోషణ కుపయుక్త మగు పోషణపదార్థములు యిమిడియున్నవని అమెరికాయూర పు విద్వాంసులకు తెలిసినప్పటినుండి వారు గోజాతిని తగు జాగ్రత్తతో పోషణచేయనారంభించిరి. ఇప్పుడు అచ్చట గోవులు నివసించుటకుగాను రాత్రింబవళ్ళు చాలినంత నిర్మల వాయువును, ప్రకాశమును దొరకునట్టియు పండుకొనుటకు, తిరుగుటకు పరిశుభ్రమైన స్థలము కావలసినంత లభించునట్టి

యు, నిద్రించుటకు మెత్తనిగడ్డిపాన్పులు లభించునట్టియేర్పా ట్లతో గోశాలలు నిర్మింపబడుచున్నవి. వైజ్ఞానికపరీక్షనుండి వాటిస్వభావమునకు అనుకూలమని నిరూపింపబడిన ఆహార పానీయములు యధాసమయమున పెట్టబడుచున్నవి. ఆయా ఋతువుల ననుసరించి అవి నిర్మలజలములతో కడుగబడుచున్న వి. చలి, యెండ, వానలనుండి యధాశక్తిని రక్షింపబడుచున్న వి. మరియు క్రిమిరోగములనుండికూడ రక్షింపబడుచున్నవి. ఈ అన్ని జాగ్రతలకంటె వాటివంశశ్రేష్ఠతను నిలబెట్టుట యందు విశేషధ్యాన ముంచబడుచున్నవి. ఎక్కువపాలను వెన్నను యిచ్చునట్టి ఆవులను నిమ్నశ్రేణిఆబోతులతో కలు పరు. ఏ ఆబోతు వాటిపోషణఖర్చు వాటివలన కలుగు వచ్చు ఆదాయమునకంటె యెంతో తక్కువగానుండును. అత్యంత శ్రద్ధతోను, ప్రేమతోను పోషించుచున్నకొలది యెక్కువ పాలను, వెన్నను చాలరోజులవరకు యిచ్చుచుండును. మాన వులకు మేలుచేయునట్టి ఆవులను పై చెప్పబడ్డ ప్రకారము పోషించి తమదేశమును ధనధాన్యసంపత్తులతో నిండినదానిని గా చేసినట్టియు, భారతదేశ హిందువులయొక్క గోరక్షావిష యమును అక్షరశః సత్యముగా నిరూపించుచున్నట్టియు, అమె రికా యూరపులయొక్క విద్వాంసులకున్ను, రైతులకున్ను ధన్యవాదము లర్పించుచున్నాము.

—♦ పంచగవ్యముల వివిధౌషధోపయోగములు ♦—

హిందువుల వస్తుతత్వశాస్త్రము ఆధునికవైజ్ఞానికులకు కూడ ఆశ్చర్యము గొలుపక మానదు. దానియందు మానవు

లకు బలమును, ఆరోగ్యమునుగూర్చు వివిధపదార్థములను గురించియు జంతు, శాక, ఖనిజ, ప్రపంచములకు చెందిన వివిధఓషధులలక్షణములనుగురించియు పూర్తిగా వర్ణింపబడి యున్నది. మనపూర్వులన్ని శాస్త్రములందును ప్రఖ్యాతిగడించిరి. ముఖ్యముగ వైద్యశాస్త్రమునందు వారు చేసినపరిశోధనలు వారి ధీశక్తిని చాటుచున్నవి.

గోక్షీర, గోమూత్ర, గోదధి, గోఘృత, గోమయాదుల లక్షణములను గురించియు, వాని ఉపయోగములను గూర్చియు ఇచట చర్చింతము. జబ్బుపడి స్వస్థతనొందుచున్న వారికి, బలహీనులకు గోక్షీరము చాల ఉపయోగమైనది. చనుబాలు కన్నను గోక్షీరమే చాలఉపయోగమైనది. ఈరెంటియందున్న పదార్థములు నీవిధముగా నున్నవి.

	చనుబాలు	గోక్షీరము
Proteidse	2.00	4.00
కొవ్వు	3.55	3.90
పంచదార	6.20	4.02
లవణములు	2.50	0.73
నీరు	85.75	86.20

తగినంత గోక్షీరమున్నచో దానినే మంచినీటివలె పుచ్చుకొనవచ్చును. నిస్సత్తువ, మరణదేవత, తాండవించుచున్న వర్తమాన హిందూదేశమున గోక్షీరమెంత యుపయోకరమైనదో ఎక్కువగా చెప్పనవసరములేదు. గోక్షీ

రము సత్తువను, వీర్యవృద్ధిని కలుగజేయును. పెరుగు గ్రహణిని కుదుర్చును. వెన్న విరేచనబద్ధకమును మాన్పును. నేయి బలవర్ధకౌషధముగను, ఆలేపనముగను, చలువజేయుటకును, ఉపయోగించును. గోరువెచ్చని నేతిలో ముంచినగుడ్డ గాయములపై వేసినచో బాధ తగ్గును. గాయముగూడ త్వరగా మానును. శూలనొప్పి మున్నగు రోగములకు, ఖనిజములను శుభ్రపరచుటయందును గోమూత్రముపయోగపడును. ఆవుల పండ్లయొక్కయు కొమ్ములయొక్కయు పొడిని లోహములకు రాయుటవలన మృదుత్వము వచ్చును.

గోమయము పుండ్లపై కట్టిన నయమగును. గోమయమును కొన్ని జబ్బులకు లోపలికి పుచ్చుకొందురు. మన దేశమున గోడలు, నేల అలుకుటకు గోమయమునే ఎక్కువగా నుపయోగించుదురు. గోమయముతో అలికిన గృహములు చాల పరిశుభ్రముగా నుండుననియు, గోమయము క్రిమికీటకాదుల హరించుననియు లాక్‌వుడ్డు కిప్లింగ్, సర్. బి. పుల్లర్ మున్నగు పాశ్చాత్యులే ఒప్పుకొనినారు. ప్రొఫెసర్ సిమరెస్, ప్రొఫెసర్ కిర్గు అనువారు మూత్రముమీద పరిశోధనచేసి దానిఉపయోగములను కనిపెట్టిరి.

1 రక్తముయొక్క సమక్షమున మూత్రము కుళ్ళకుండ నుపయోగించు వస్తువుగా పనిచేయును.

2 చర్మము, కండరములు మున్నగువానికి మూత్రము వలన ఏవిధమగు హానియు కలుగదు.

3 విషసంబంధమగు పదార్థములు మూత్రమునందు లేవు.

4 ఇతరమందుల నుపయోగించుటయందు కలుగు శ్రమలో సగమైనను లేకుండ మూత్రము నుపయోగించ వచ్చును.

5 గాయములు మున్నగువాటికి ప్రథమ చికిత్సగా మూత్రము బాగుగా పనిచేయును.

6 గుండెజబ్బున్నవారికి మూత్రమును మూత్రవర్ధక ముగా నుపయోగింతురు.

—♦ గోవువలన లాభములు ♦—

గోవుచర్మమును చక్కగా పదునుచేసి దానితో సూట్ కేసులు, చేతిపెట్టెలు (హాండ్ బాక్సు), పాకెట్ బుక్కులు, బూట్సులు, చెప్పులు, పట్కాలు, గుడ్డపుసామానులు, యంత్రాలయములలో చక్రముల దిప్పుటకై అమర్చబడు పెద్దపెద్ద పట్టాలు మొదలగునవి తయారుచేయబడును. ఆవుల చర్మముపైన మృదువగు వెంట్రుక లుండునుకదా ! ఆ వెండ్రుకల ప్రోగుచేసి బ్రష్‌లు కట్టుదురు. ఆ బ్రష్‌ల నెక్కువగా కఱ్ఱసామానులు చేయువా రుపయోగింతురు. తోకకుచ్చునందలి వెండ్రుకలు సైతము వృథాకానేరవు. సాధారణముగా ఈ వెంట్రుకలను మోటారుసీట్లలో దూర్చి కుట్టివేసెదరు. ఆవులచెవులలో మరింత మృదువైనవెంట్రుక లుండును. వానిని జాగ్రత్తగా కత్తిరించి కుచ్చులుకుచ్చులుగా కట్టి

విక్రయింతురు. ఆ కుచ్చులతోనే గొప్పగొప్ప చిత్రలేఖన ములు, రంగులపటములు, నాటకములయం దుపయోగించు తెరలు మొదలగున వెన్నియోరంగులు పూయబడును. మనము చేత సొగసుగాధరించి మాటిమాటికి జూచుకొనుచు మురియు నట్టి చేతిగొడుగులపిడులు, చేతికఱ్ఱపిడులు, దువ్వెనలు, జడ లలో గుచ్చుకొనునట్టి పిన్నులు, బొరెట్సు, గుండీలు. కత్తి పిడులు, మొదలగునవి పశువులకొమ్ములతోడను, పొగత్రాగు గొట్టములు, పొడుముడబ్బీలు, క్రిచెట్ నీడిల్సు, పలురకముల ఆటవస్తువులు మొదలగున వెన్నియో ఎముకలతోను తయారు చేయబడును. ఈ ఎముకలను పొడుముగ జేసిన మంచి ఎరు వగును. మంచిపంటలు లభించును. మెత్తనిపిండిగాజేసి శర్కర శుద్ధిజేయుటకును, నునుపెక్కుటకును, తెలుపు వచ్చుటకును, వుపయోగింపబడును. ఇంకను పశువుల త్వఙ్మాంసాస్థిస్నా య్వాదులవలననే, సర్వీసు సబ్బులు దీపపువత్తులు అంగరాగ ములులేక పరిమళద్రవ్యములు గ్లిసరైనులు ధాతుపుష్టి, రక్త వృద్ధి జేయు పలువిధఆహారపదార్థములు అనేకరకములఎరువులు లభింపగల్గుట. పెయ్యదూడలు మొదలగువాని గర్భాశయము లందు ఒకవిధమైనపదార్థము దొరకును. అది కొంచెముగ ఘనీభవించినట్లుండును. అనగా పేరుకొనియుండును. అది పులిసిపొంగి బుజబుజలాడుచుండును. ఆపదార్థమును వైద్యులు పెక్కు ఔషధముల జేయుట కుపయోగింతురు. ఇంకను దానిసహాయమున జున్నును తయారుచేయవచ్చునట. పశు వులమెదటిలో పై భాగమున ఒకవిధమైనపదార్థ ముండును.

ఆపదార్థము మిగులవిలువయైనది. దీనినే ఆంగ్లేయమున ఫినాయిలు అందురు. ఇదియే గోరోజనముకాబోలు. గోరోజనము గర్భాశయమున లభించునందురు. కాని గోరోజనము మెదడునందే దొరకునట్టిపదార్థమని జంతుశాస్త్రవాదుల అభిప్రాయమైనట్లు తెలియుచున్నది. మొత్తముమీద గోరోజనము ఔషధరాజములలో నుపయోగింతురనుట యెల్లరెరిగినదే! ఒక్కొక్క పశువునందు బఠానీగింజంత పరిమాణము గలదే దొరకును. ఒకపౌను గోరోజనము కావలయునన్న పదునైదువందల పశువుల ఛేదింపవలసి యుండును.

ఆవుపాలనుండి అనేకరకముల పదార్థములు పాశ్చాత్యదేశములందు తయారుకాబడును. కేసిన్ అను ఒకవిధమైన పదార్థము తయారు కాబడును. అతిరుచికరమగు జున్ను దీని సహాయమున తయారు చేయబడునట. ఇంకను టెలిఫోను రిసీవరులు, మేలైన దువ్వెనలు, విసనకఱ్ఱల పిడులు, సిగరెట్లు త్రాగు గొట్టములు మొదలగున వెన్నియో కేసిన్ మూలమున తయారుకాబడును. కాగితములు బాగుగా నునుపెక్కి నిగనిగలాడుచు మందముగా నుండుటకుగాను యీ కేసిన్ వుపయోగించెదరు. ఇట్టిప్రయోజనకారు లగు పశువులు నెమరు వేయునట్టులు తగినరీతి సృజింపబడుటలో ఎంతయో రహస్యము చమత్కృతి కలదని వేరుగ జెప్పవలయునా? ఏమి ఆ సృష్టివైచిత్ర్యము! ఆవులు, ఎద్దులు, దున్నలు, బఱ్ఱెలు మున్నగు పశువులే గాక మనుబోతులు, జడలబఱ్ఱెలు, కణుజులు, లేళ్ళు, దుప్పులు, మేకలు, గొఱ్ఱెలు మొదలగునవి కూడ

నెమరువేయుట కలదు. ఇవన్నియు మిగుల సాధువైన జంతువులు. ఈజంతువులన్నియు పుట్టినపదియవనాటినుండియే నెమరువేయుట కలవాటుపడును. ఈ జంతువులు తిను ఘనపదార్థమంతయు అనగా గడ్డి గాదము మొదలగునవి మొట్టమొదట గర్భములో నొకానొక కోశమున జేరును. ద్రవపదార్థమంతయు వేరొక కోశములో జేరును. ఈ రెండు కోశములకు సంబంధముండును. ఆ కోశములు రెండును బాగుగా పదార్థములతో నిండినతర్వాత పశువు నెమరువేయుట కారంభించును. నెమరువేయుటనగా పదార్థములను గొంతుకలోనికి తెచ్చుకొని బాగుగా నమలి చిలికించుటయే.

భూగోళము మొత్తముమీద 50 కోట్ల పశువులు గలవని అంచనా వేయబడినది. అమెరికాయందలి ఒక సంయుక్త రాష్ట్రమునందే 6 కోట్ల 50 లక్షలు పశువులు గలవని లెక్కింపబడెను. ఇన్ని పశువులు ప్రపంచములో మరియేయితర రాజ్యభాగమునందుగాని దేశమునందుగాని లేవనియె చెప్పవచ్చును. అర్జెంటైనాలో పశువులతివిశేషముగ పోషింపబడుచున్నవి. ఆస్ట్రేలియాలో సైతము పశువు లతిమిక్కుటముగా పోషింపబడుచున్నవి. గ్రేట్ బ్రిటనులో మేలైన పశుజాతులనేకములు గలవు. ఆదేశమునందలి వ్యవసాయమున కుపయోగింపబడకున్నను మాంసాహారసంపాదనమునకు, పరిశ్రమాభివృద్ధికి ఆధారభూతముగా నున్నవి. ఆంగ్లేయులకు గొడ్డుమాంసమనిన అపరిమితాసక్తి. కావుననే హిందూదేశములో గోవధ మునల్మానులకంటె అతివిశేషముగా ఆంగ్లాధి

కారులకొరకు చేయఁబడుచున్నదని గాంధి, మాలవ్యాప్రభృతులు సెలవిచ్చియుండిరి. నెపోలియన్ ఒకానొక సందర్భమున సైనికులు గోగర్భముపైననే నడచుచుందురని చెప్పియుండెను. అనగా గోమాంసభక్షణముననే వారు యుర్విళ్లూరుచుందురనిభావము. మాంసాహారముననే ఆంగ్లేయులు గోవృషభముల అనేకరీతుల పోషించి క్రొవ్వెక్కునట్లు చేయుదురు. ఇటీవలవరకు వేలకొలది ఎద్దులు, దూడలు, యునైటెడ్ స్టేట్సునుండి గ్రేట్‌బ్రిటనునకు దిగుమతి చేయబడుచుండెను. ఇప్పుడావ్యాపారమంతయు తగ్గిపోయినది. ఇప్పటికిని దక్షిణఅమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలాండు దేశములనుంచి మాంసము నవీనపద్ధతుల ననుసరించి డబ్బాలలో భద్రము చేయబడి బ్రిటీషు దీవుల కతివిశేషముగా ఎగుమతి చేయబడును. యూరోపియనులలో మరెవ్వరును బ్రిటీషువారికంటె నెక్కువగా గొడ్డుమాంసమును తినుటలేదు. ఆ మిగిలినవా రందరకు గొఱ్ఱె, కోడి, పంది, వెన్న, జున్ను యెక్కువగా రుచించును.

గత ఐరోపామహాసంగ్రామసమయమున సైనికులకు సరఫరా చేయబడిన ఆహారపదార్థములలో చాలభాగము పశుమాంసమే యని పాఠకులు గ్రహింపవలయును. ఈ మాంసాహారము చాలవరకు అమెరికానుండియే సరఫరా చేయబడెను. మాంసము పుష్టిని గలుగజేయునను దుర్భ్రమచే అధికసంఖ్యాకులు దీనిని తినుచుందురు. పాశ్చాత్యు లీ పశుమాంసముతో ననేకవంటకములు తయారుచేసెదరు.

క్రీస్తుశకారంభమునకు పూర్వమే సిరియా మున్నగు

ప్రాంతములందు ఆర్యావర్తమునందుండు గోజాతి కానవచ్చె నని ఆరిస్టాక్ అను మహనీయుడు వ్రాసియున్నాడు. ప్రాచీన హైందవులకు, గ్రీకులకు, రోమనులకు, ఐగుప్తీయులకు, హీబ్రూలకు పశువులు వెండిబంగారములకంటె విశేషప్రియ తరములుగ నుండెననుట నిజము. అవియే వారికి కల్పతరువులు, కామధేనువులు. నిజమునకంతియే. అనాదినుండియు అన్ని దేశ ములందును పొలముల దున్నుటకు, బరువులను లాగుటకు ఎద్దు లను, కోడెలను వుపయోగించుచునే వచ్చిరి. కాని పాశ్చాత్య దేశములలో ప్రస్తుతకాలమందు ఎద్దులకు బదులు గుఱ్ఱ ములు, యంత్రము లుపయోగింపబడుచున్నవి.

హెసాయిడ్ అనునొక ప్రాచీన గ్రీకుకవీశ్వరుడు తన గ్రంథమునందు 'బండ్లులాగుటకును పొలములు దున్నుట కును తొమ్మిదేండ్లునిండినకోడెను కట్టుట యుక్తము. కారణ మేమనగా వీనికావయస్సు వచ్చునప్పటికి చిన్నతనపుచేష్టలు, పొగరుబోతుతనము తగ్గిపోవును. అపుడు చెప్పినట్లు వినును. లేకున్న కాడిని బండిని తునుకలు తునుకలుగా విరుగగొట్టును.' హిందువుల, హీబ్రూలగ్రంథములలో పశుపోషణావిధానమును గూర్చి అనేక ప్రమాణములు గలవు. వీరిరువురు నూర్పిళ్లు మొదలగు కాలములందు పశువులు ఎంతగడ్డి మేయుచున్నను ఎంతధాన్యము తినుచున్నను వానిని హింసింపరాదు. వ్యవసాయ దారునకు పశువులు వెండి బంగారములకంటె ప్రియతర ములు. ఆంధ్రదేశములో కొన్ని ప్రాంతములందు పశువులకు సొమ్ములు అని చెప్పుట కలదు. సొమ్ములనగా ఆభరణ

ములు. ఆభరణములకంటె ప్రయోజనకారులుగాకుండునా! ఇప్పటికిగూడ ఇండియాలోవలె ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, రష్యా, బల్గేరియా, రొమేనియా ప్రాంతములందు పొలముపనులు చక్కబెట్టుటకు బరువులులాగుటకు పశువులే చాలవరకుప యోగింపబడుచున్నవి.

గంజాంజిల్లా దున్నలజాతిని, ఒంగోలుతాలూకా ఎద్దులను, సేలం కోయంబత్తూరు జిల్లాలఎద్దులను, ఆవులను, పిఠాపురం తంజావూరు పశుజాతిని ఏవిధముగ శాస్త్రోక్తపద్ధతులపై వృద్ధిజేయవీలగునో విచారింపవలయు. ఆయాజాతులకు మరితర దేశీయజాతులకుగాని, విదేశీయజాతులకు పెండ్లిండ్లుచేసి పెద్ద పెద్ద దున్నలను, ఎద్దులను పెద్దపట్టుపట్టగలవిగాను, చురుకుగా నడువగలవిగాను కనుగొనుటయు, మంచికోడెల నీనునవిగాను, హెచ్చుగా పాలనిచ్చునవిగాను, అమితముగా కండబట్టి బలియునవిగాను గల ఆవులను గొనుటయు వ్యవసాయశాఖలు చేయువలసినకార్యము. గేదెదూడలందు చిన్నతనమందే సగానికి సగము చచ్చుట ప్రతివారికి తెలిసినసంగతియే. ఆదూడల జబ్బులెట్టివియో విచారించుటయు, అట్టిజబ్బులకు జంకని బిడ్డ లేయేరకపుగేదెలకు గల్గునో కనుగొనుటయు ముఖ్యము. మన ప్రభుత్వము కోయంబత్తూరు, చింతలచెర్వులందు పరిశోధ నాలయముల స్థాపించి కొన్నికొన్ని పరిశోధనల గావించుచున్నది. ఈపరిశోధనాలయములనుండి కొన్నికొన్ని యావులు అరవయావులకంటె రెండుమూడురెట్లు పాలు హెచ్చుగా నిచ్చుచున్నవని చెన్నపట్టణమున వానిని కొన్నవారు తెల్పు

చున్నారు. రెండుపరిశోధనాలయములు మన యాంధ్ర దేశమున ఉత్తరసర్కారులకు మాత్రము అందుబాటులో లేవు. ప్రతి మూడుజిల్లాలకైన నొకటి స్థాపించు టవసరము. ఈ పరిశోధనాలయములందు పాలిచ్చు నావులను గూర్చి ప్రత్యేక శాఖ నేర్పరచి పాలిచ్చు నావులజాతులను వృద్ధి బొందించు టవసరము. ప్రభుత్వ మెన్ని పరిశోధనాలయముల నేర్పరచినను ప్రజలు హృదయపూర్వకముగా ప్రభుత్వముతో ఈ విషయమునందు సహకార మొనర్పకపోయినచో అభివృద్ధి జెందజాలము. ఇంగ్లాండునందు రాబర్టు బేకువెల్ గారు, కోల్లింగుసోదరులు, బెంజమిన్‌టామ్‌కిన్సుగారు క్రీ. శ. 1770 నుండి లాంగుహారన్సు, షార్టుహారన్సు, హెరిఫోర్ట్సు, అను జాతుల యావులను తమ తమ యెస్టేటులమీద జేసిన పరిశోధనల ద్వారా కనిపెట్టి ఇంగ్లండు అమెరికా దేశముల కెంతయో సేవ చేసిరి. ఇప్పుడు కూడ ఆక్సుఫర్డుజిల్లాయందు కెల్మ్సాట్టు అను గ్రామమునందున్న ప్రధానరైతులలో నొకడు 1873-వ సంవత్సరములో వ్యవసాయము మొదలిడి ఆక్సుఫర్డు డాస్ అను పశుజాతిని వృద్ధిజేయ మొదలిడెను. దీనినే షార్టుహారన్సు అని కూడ అందురు. ఆయన పశుగణముద్వారా వచ్చు చున్న యెద్దులను కోడెలను ఆవులను ప్రపంచమునం దన్ని దేశములవా రిప్పుడు కొనుచున్నారు. ఆయనవ్యాపార మభి వృద్ధిలో నున్నది. అటులనే మన దేశమునందును వ్యవసాయ శాఖవా రేదైన మంచిజాతియావును కనిపెట్టినట్లైన అది మంచికోడెదూడల పెట్టును. కోడెల పెంచుట సర్కారుగల రైతు

వద్ద అవి బాగుగా పాలిచ్చుపెయ్యెల నీనినచో పాలవ్యాపారమునందు జోక్యముగల రైతులు అట్టి యావును కొని దాని జాతిని వృద్ధిజేయుచు, శాస్త్రీక్షపద్ధతుల డిపార్టుమెంటువారి వద్దనుండి కనుగొనుచు తమతమపరిశోధనలద్వారా తేలిన పర్యవసానములను డిపార్టుమెంటునకు తెల్పుచుండుటయు నవసరము. ఇట్లనుటచే మన దేశమునం దిదివరకే కెల్మిస్కాట్టు రైతువంటి రైతుమహాశయులు లేరనికాదు. వారు లేనిచో ఒంగోలు తాలూకాపశుజాతి యింతకాలము తన స్వచ్ఛందరకమును, జాతిగుణమును కాపాడుకొనగల్గెడిదికాదు. దత్తమండలములందు ప్రియాణమొనర్చునపుడు మాఘఫాల్గుణమాసములందు నంద్యాలనల్లరాయివంటిబండల లాగుటలో తమతమ ఎద్దుకోడెలయొక్క బలమును ప్రదర్శింపజేసి రైతుమహాజనులమెప్పువడయవలెనని గుంపులుగుంపులుగా పోటీదారులైన రైతులు తమ యనంతమగు గాంభీర్యమగు బలిష్ఠమగు ఎద్దులను తోలుకొని వెళ్లుచుండ అనేకచోట్ల జూచు భాగ్యముగల్గెను. ఇంగ్లండు, అమెరికా దేశములం దట్టిప్రదర్శనములకు పార్లమెంటుమెంబరులు, మంత్రులు, రాజు లేక ప్రెసిడెంటు వచ్చి అధ్యక్షత వహించి బహుమానపతకముల జయ మొందినయెద్దుల యజమానికిత్తురు. హెచ్చుపాలనిచ్చు నావులకు హెచ్చుబరువుల మోయుఎద్దులకు గుఱ్ఱములకు బహుమానములిచ్చెదరు ఆపశువు గుఱ్ఱములఫోటోలు పత్రికలయందు ప్రకటించుటయేగాక అట్టిజంతువుల బెంచుటయందు గల మెలకువలగూర్చి వారివారి యభిప్రాయముల శ్రద్ధతో

ప్రకటింతురు. కనుకనే ఏడుసంవత్సరములక్రితము మనచక్రవర్తి పెంచిన రెండుయావులు బహుమానము పొందుటయు అందుకాయన గర్వపడుటయు జరిగెను.

జంతువుల పెంచువారి కంతగౌరవ ముండుటచేతనే ఇదివరకు ప్రధానమంత్రియగు బాల్డ్విన్‌గారు తాను పందులను పెంచుచుంటిననియు, వానిని ప్రేమింతుననియు గర్వముగా చెప్పియున్నాడు. కాని మన దేశమున సంక్రాంతికి మహాశివరాత్రికి పశుప్రదర్శనములు దత్తమండలములందిప్పటి కద్భుతముగా జాత్యభిమానముగల గొప్పరైతుసాయముచే జరుపబడుచుండినను అందు జయమొందినరైతులు చుట్టుపట్లనుండు రైతులందు ప్రసిద్ధిగాంచుచున్నను శాసనసభాసభ్యులుగాని గవర్నరుగాని, మంత్రిగాని అట్టిపౌరుషవంతులై తమజాతినింకను ప్రేమించుచున్న గొప్పరైతుసోదరుల గౌరవించిన పాపమున పోలేదు. ఇకనైనను పైమహాశయు లందరును పశువృద్ధి పెంపొందించగలరని నానమ్మిక.

భూతదయ

విదేశములలో హిందూదేశమనిన గాలి, వానలు, మన్యపుజ్వరములు, క్షామములు, ప్లేగులు, రోగులు, జ్యోతిష్కులు, పెద్దపులులు, పాములు, నిండినదేశమని తలతురు. మృగప్రపంచమునకు పూలపాన్పని యెరిగినవిదేశీయు లనేకులుగలరు. మృగమర్దనము, మృగహింస జరుగుచున్న నిర్దయాప్రపంచమందు హిందూదేశమందు ఒక చల్లనియారామము.

మృగహింసపై నాగరకతా సాధనమును ఎత్తుటకు 20 వ శతాబ్దమునుండి హిందూ దేశము విముఖమయి యున్నది.

మనుష్యునివలన బాధకు, హింసకు దూరమై మృగము సుఖముగా నిచ్చట జీవించుచున్నది. పనిలేని మృగహింసా వారకసంఘమును జూచుచు వేలకొలదిమైళ్లు అచ్చట ప్రయాణము చేయుదుము. మనుష్యునకు మృగమునకును గలసంబంధముపై ఆధారపడి నీతిశాస్త్రమును హిందువులు ఆకృతినొందించిరి. మృగముల హక్కులను దయావంతమైన హిందూ సంఘముగ్రహించినది. మృగములు ఆత్మగలిగినజీవులు కాని, అవయవములనుకదలించుయంత్రములు కావని వారుకనుగొనిరి. వానితత్వమును పరిశోధించిరి. వానిక్షేమమును ఆలోచించిరి. మనుష్యరక్షణముకన్నను మృగరక్షణమును ఎక్కువగా పాటించిరి. ప్రపంచములో మిక్కిలిగా నిర్లక్షింపబడుచున్న మృగరక్షణమున వారింత యెక్కువ గుఱియుంచుట తప్పుగాదు. తప్పయినను న్యాయపక్షమున జేసినతప్పని యొప్పుకొనవలెను.

ఇందు అద్భుతమైనధర్మమునాచరించుటకు ఏరాజశాసనము అవసరముకాలేదు. ఏ త్రైదు రాజశాసనముకన్న తులమెత్తు విద్య ఎక్కువబరువైనది. మనుష్యహృదయమును భుజాబల మెప్పుడును చేపట్టలేదు. హిందూదేశములో ఏనాటికిని తరుగని దయాసరస్సులు గలవు. మరుభూములనన్నిటిని అవి తడుపగలవు. చట్టములయందును, పోలీసులయందును హిందూ దేశమునకు ఎప్పటికిని నమ్మకములేదు. బలమునకు క్రౌర్యమునకు ఆ దేశము ఆశింపదు. ప్రేమకు చేయిచాచును.

కోట్లకొలదిబిడ్డలకు చిన్నతనమునుండి మృగములను ప్రేమించెడి విధమును ఆ దేశము బోధచేయుచున్నది.

ఈ బోధ 25 వందల సంవత్సరముల క్రిందట హిందూదేశములో ప్రారంభమై నేటికిని అడ్డులేకుండ సాగుచున్నది. ఆచారము, మతము, వేదాంతము, ఇవియన్ని ఒకవైపునకు మరలి ఏకవిధముగా చదువు చెప్పుచున్నవి. హిందువుని మనస్సులో ఆచదువు నాటుకొనిపోయినది. గుఱుతుపడినది. ఇట్టి గురుతు ప్రపంచములో నిక నెవ్వనిమనస్సునందును కనుగొనలేము. పుట్టువుతోడనే హిందువు మృగప్రియుడు. పలుసంవత్సరములఆలోచనమీాదనైనను మృగహింసను మానలేడు. అతడు హిందూసంఘమున జన్మించినప్పుడే ఆయోగ్యత అతనికి గలిగినది. భూతదయతో నిండిన గాలి నతడు పీల్చును. మృగహింస ఆతనిసుకుమారభావములకు అసహ్యమైనదిగ గాన్పించును.

హిందూదేశములో అంతకు పూర్వకాలముననే భూతదయ అవతరించుటకు అనేకకారణము లున్నవి. ప్రకృతి యీా యవతరణమునకు తోడైనది. ఇది వెచ్చని దేశము. ఉత్తరదిక్కునందలి శీతలదేశములలోకంటె వెచ్చనిదేశములలో ప్రకృతి ఎక్కువగా సౌమ్యాకారమును వహించును. శీతలదేశములలో ప్రకృతి మానవునకు మిత్రుడుగా నుండుటకు బదులు శత్రువుగా నుండుచున్నది. ఇల్లు విడిచి పనిచేయువారి జీవనము శీతలదేశములో కష్టమైనది. వెచ్చని దేశములలో అది మితిలేనిసుఖము నిచ్చును.

కాంతిప్రవాహముతో వేకువవచ్చి చరప్రపంచమును లేపును. గవాక్షములయొద్ద పక్షులు కలకలధ్వనులు చేసి నిద్ర లేవనిసోమరుల కన్నులు తెరచును. స్నానమునకు నీరిచ్చెడి నదులు అన్నికాలములయందును సిద్ధములుగా నున్నవి. నిండు పగటివెల్తురులో సర్వప్రపంచముఖమును జూచుచు హిందువు స్నానము చేయగలడు. అన్ని ఋతువులయందును చెట్లు పండ్లు చేతబూని యిచ్చుచున్నవి. పక్షులు ఆచెట్లయందు కదలికలేని కాపురము చేయుచున్నవి. తోటలు పలువాసనల ఈనుచున్నవి. పువ్వులకు తక్కువలేదు. భక్తుడు పూలపూజ చేయును. పండుగలలోను, సభలలోను, గృహస్థుడు అతిథుల మెడలలో పూలదండలు వేయును. ఇల్లాలు పూలుముడుచు కొని కవికంటికి జీవల్లతగా కాన్పించును. చెట్లు అలసిన బాట సారికి నీడను అక్కరయున్న గృహస్థునికి వంటచెరుకును ఇచ్చును.

ఆకులు సయితము దొప్పలుగా, విస్తళ్లుగా నుపయోగ పడుచున్నవి. పక్షులు ఇచ్చట ఎన్నటికిని విసుగుజెంది విసుగు పుట్టింపనిగాయకులు. ప్రతివనమున గోరువంకలు కాకులు హిందూగృహములకు అడ్డులేని అతిథులు. ప్రొద్దుపొడుపున నెమిలి కుంచెవిప్పి యాడినయాట సుందరమైనది. నిర్భయము గా లేళ్లు అడవులలో దాట్లువేయుచున్నవి. రొట్టెలు పండ్లు సుంకము పుచ్చుకొనుచు కోతులు ఇండ్లకప్పులమీద తిరుగు చున్నవి. ఎద్దు పొలము దున్నుచున్నది. ఆవు పాలను ప్రవ

హింపజేయుచున్నది. పంది పెంటను తీసివేయుచున్నది. కుక్క యింటిని కాపాడుచున్నది.

హిందువునకు ప్రకృతి యంతసుందరము, ఫలప్రదము. కోపము వచ్చినప్పుడు ప్రకృతి చేసెడి అపకారముకంటెను తక్కినసమయములందు చేసెడిఉపకారము హెచ్చుగానున్నది. వరదలు, తుపానులు, సుడిగాలులు హిందువును బొత్తిగాకుప్రింగజేయవు. ప్రకృతిమొగముపై ఆతనికెల్లప్పుడును చిరునవ్వగపడును. అరుదుగా కన్బొమ్మలముడుతలు కాన్పించినను అతడు నిరుత్సాహపడడు. ప్రకృతిని తల్లినివలె హిందువును ప్రేమింప నేర్చుకొనక యెట్లుండగలడు? శీతలదేశములలో అంతయువ్యత్యస్తము. మనుష్యునికి ప్రకృతికిని తీరనివిరోధము. అతనికి ప్రకృతివలన అపాయము కష్టము తప్పనివి. మంచు వాన అతనినెప్పుడును బాధించుచుండును. వంటచెఱకుకొరకు అతడు భూగర్భమును ఛేదింపవలెను. శరీరముయొక్క ఉష్ణమును నిల్పుకొనుటకు అతడు నిరంతరము ప్రకృతితో పోరాడుచుండును. నదులు గడ్డకట్టిపోవును. చెట్లు చలికి ముడుచుకొనియుండును. పక్షులు కొన్ని చచ్చిపోవును. కొన్ని వెచ్చనిదేశములకు చేరును. పువ్వులు అరుదు. అతి అలభ్యవస్తువులుగా ఎక్కువవెలకమ్ముదురు. ఆకాశము బూడిదరంగుతో నుండును. సూర్యుడు పెక్కుదినములు అగపడడు. చంద్రుడు కాంతిహీనుడు. పొలముపని బాధకరమైనది. ప్రతిఫలము స్వల్పము. మంచు సేద్యగాని యాశల నణచివేయును. యౌవనమునాటి

ప్రేమస్వప్నమువలె వేసవి కడు హ్రస్వకాలములో ముగి యును.

సంవత్సరములో చాలభాగము ప్రకృతి, మనుష్యునికి పరమశత్రువై యున్నది. మనఃపరిశ్రమము అధికముగాచేయ నిది అచ్చటమనుష్యుడు చరప్రపంచముయొక్క జీవైక్యమును గ్రహింపడు. ప్రకృతినారాధింప లేడు. జీవులజీవ మొక్కటేయని వెచ్చని దేశముల ప్రకృతిచాటిచెప్పుచున్నది. సృష్టియంతమంచి కేనని ఆమెబోధించుచున్నది. వృక్షప్రపంచము, మృగప్రపం చము తనకు దగ్గిరవని మనుష్యుడు తెలుసుకొనుచున్నాడు. నరునిశరీరమునకు, బుద్ధికిగలఅవసరములను అవి దీర్చుచున్నవి. మనుష్యునికి అవి అన్నవస్త్రములనేగాక కళను, కవితను, శాస్త్రమును ఇచ్చుచున్నవి. పక్షితోను, మృగముతోను అత డు ప్రతిదినము సంబంధముకలిగించుకొనుచున్నాడు. కనుకఅతి ప్రాచీనకాలమందే మనుష్యుడు వృక్షములను, పక్షులనుమృగ ములను ఆరాధించుట కారంభించియుండుటవింతకాదు. పరదేశి ఒకవారముదినములు హిందూదేశములో గడపినను జాలును. అద్వైతమో, ద్వైతమో లేక రెండింటినో యవలంబింప గలడు. వెచ్చనిదేశములో స్వభావసిద్ధమైనసౌందర్యముతో నుండు సూర్యుని, చంద్రుని, పుష్పములను, పక్షులను, చూచి ఆనందించి ఆరాధింపలేనివాని బ్రతుకు రసములేనిది.

వెచ్చనిదేశములో జీవనము శ్రమసాధ్యముకాదు. ప్రకృతిచేయిముడువక దానముచేయుచున్నది. పొలము నాలుగు చాళ్లు గీసెనా కడుపునిండ అన్నము దొరకును. చెట్టుక్రింద

కూర్చున్న మనుష్యునినోట బంగారుఫలము రాలును. అన్ని ఋతువులయందును ఏవోపండ్లు మిక్కిలివిరివిగా ఫలించును. భూమిఅన్నమును పితుకునని చెప్పవచ్చును. మనుష్యుడు ఆహారముకొరకు విశ్వప్రయత్నము చేయనక్కరలేదు. సుఖముగా నున్నప్పుడు మనుష్యులు శాంతితో నుందురు. మనఃపీడనకు హేతువైనవిషయము లేనప్పుడు శాంతికి, భ్రాతృత్వమునకు నరుడు ఆశించుచుండును. ఆకలి, అవసరము, ద్వేషమునకు జన్మకారణములు. వీనిచే ప్రేరితులై మనుజులు మనుజులనే హింసించుతరి మృగములను ప్రేమింతురా? పూర్వకాలమున హిందూదేశములో ఐశ్వర్యముకొరత లేకయుండెను. ఈసుఖదశయందే భూతదయ తల యెత్తినది.

మనుష్యహృదయమున భూతదయ మొలచుటకు శాంతి స్వేచ్ఛ అవసరములు. బానిసలకుగాని, కలహనిమగ్నులకుగాని భూతదయను గుఱించి వినిపించినచో అది వారికి వినబడదు. యుద్ధము, రాజపీడ, సంఘబాధ నిలుచున్నచోట దయ నిలువలేదు. దయాబోధ బయలుదేరి వర్ధిల్లినకాలమున దేశములో అంతఃకలహములుగాని, పరరాజులదండయాత్రలుగాని లేవు. వలసినంతస్వాతంత్ర్యమును జను లనుభవించిరి. ఒక్కొక్కపట్టణ మొక్కొక్క రాజ్యముగా నుండెను. కూ్రరశాసనములేవియు వారిని కుంగద్రొక్కలేదు. స్వేచ్ఛాచింతన నిర్నిరోధముగా సాగెను. నూతనమతములు లేచెను.

సౌఖ్యము, స్వాతంత్ర్యము, ఆనందము అనుభవించుచున్న కాలమున ప్రజలు జీవితముయొక్క ఉత్తమ ధర్మ

మును ఆలోచించుటకు అవకాశముండును. సత్యము, సర్వసమత్వము, నీతి, ఆకాలమున జనుల నావేశించినట్లు కనబడుచున్నది. అప్పటి ఋషులు నిర్వచించిన వ్యక్తిధర్మములు, నీతి యెంతవరకు లేవగలవో అంతవరకును లేచినవి. వారిధర్మములలోని కెల్ల నుత్తమధర్మమును "అహింసా పరమోధర్మః" అను వాక్యమువలన తెలిసికొనవచ్చును. ప్రపంచములో ఏమహాత్ముడు బోధించిన ఏపరమధర్మముతోనైన ఈధర్మము సరితూగగలదు. జీవహింస మానుటయే ఘనధర్మమని వారు గ్రహించిరి. ఈజీవులలో వృక్షములు మృగములుకూడ ఇమిడియున్నవి. జీవిరాజ్యము సమానాధికారముగల వ్యక్తుల స్వరాజ్యమని వారు భావించిరి. దానిలో మనుష్యులు, దేవ్యులు, మృగములు బానిసలుగా వారెన్నడును దలపలేదు. మనుష్యుడు సర్వాధికారియని వారు అనుకొనలేదు. తేనెటీగగాని, పట్టుపురుగుగాని మనుష్యునికొరకు జేయబడలేదు. వానికొఱకే అవి చేయబడినవని వారిమతము. "ఆచారాంగసూక్తము" అను జైనగ్రంథములో ఈవిషయమును గుఱించి ఇట్లు చెప్పబడియున్నది:—

"తనకు భోగము గౌరవము, వైభవము కావలెనని మనుష్యుడు వృక్షములయెడపాప మొనర్చుచున్నాడు. అందుచే ఆనందమును, జ్ఞానమును గోల్పోవుచున్నాడు. మనుష్యునివలెనే వృక్షములును పుట్టి పెరుగుచున్నవి. మనుష్యులకువలెనే వృక్షములకుగూడ ప్రాణముగలదు. కొట్టినప్పుడు మనుష్యునివలెనే వృక్షము బాధనొందును. మనుష్యునివలెనే వృక్షములు

నశించును. మేము చేయుబోధయిది. ఏజీవినైనను తరుమ గూడదు, బాధింపగూడదు, చంపగూడదు. సోదరులారా! మీకు బాధ సంతోషకరమా, దుఃఖకరమా అని అడిగి నప్పుడు వచ్చెడి ప్రత్యుత్తరమును వినుడు. జీవులకు బాధ దుఃఖకరము, అసహ్యము.

జంతువులను కొందరు యజ్ఞములకు చంపుదురు. కొందరు తోళ్లకు చంపుదురు. కొందరు మాంసమునకు చంపుదురు. కొందరు నెత్తురునకు చంపుదురు. గుండెకు, క్రొవ్వునకు, ఈకె లకు, తోకకు, దంతములకు, కొమ్ములకు, జంతువులను చంపు దురు. తమకుహానిచేసినవని, హానిచేయునని కొందరు చంపు దురు. మృగములకు హానిచేయనివాడు సుకృతి, జ్ఞాని. ఇది తెలిసికొని జ్ఞాని యెప్పుడును మృగములను బాధపెట్టడు, పెట్ట మనడు, పెట్టనీయడు" ప్రకృతి చెప్పక చెప్పినసందేశము మత ముగా నీతిగా యేర్పడినవిధము చూచితిమి. మృగములయెడ దయజూపుట మతమని నీతియని భావించినది హిందువు లొక్కరేసుమా.

హిందూదేశములో అనేకనీతులు తలలెత్తినవి. తలలు వంచినవి. కాని అహింసానీతిమాత్రము నిశ్చలముగా హిందు వుని మనస్సీమలో నిల్చియున్నది. రాజ్యాలుమారినవి. రాజు లు మారినారు. దండయాత్రలుపైబడినవి. ఘోరయుద్ధములు రేగినవి. హిందువుకు ఈనీతినిమాత్రము మరువలేదు. ప్రపంచ మందలి బోధకులలో గొప్పవాడు బుద్ధుడు, మృగములను వెనుకవేసికొని బోధించెను. ఈబోధ యింతదృఢముగా ఏల

నాటుకొన్నది? ఇతర దేశములలోవలె ప్రథమబోధకులు హిందూ దేశములో సాధారణ స్త్రీపురుషులు గారు. వారు ఋషులు, యతులు, మహాసత్త్వులు. గొప్పశక్తి యీబోధకు వినియోగింపబడినది. తరుగని అసాధారణమేధ మిక్కిలిగా దీని కుపయోగింప బడెను. కనుక ఈబోధ ఒకప్పటికి వినబడనంత దౌర్బల్యమును బొందదు. ఈవిషయమె యిప్పుడు దయామతమును వ్యాపింపజేయనెంచు యూరపియనులు అమెరికనులు తెలిసికొనవలసియున్నది. ఉత్తమమేధావతులు, ఉత్తమమేధావంతులు ఈనీతివ్యాపనమున నడుములు కట్టుకొనవలెను. ఈ నీతిబోధకసమితి రాజ్యాంగముగా మారి హీనముకాగూడదు. ఈ బోధ ఐశ్వర్యవంతుల విలాసకార్యముగా పరిగణింపగూడదు.

మృగములసంతోషములు దుఃఖములు మనుష్యులసంతోషములుగను, దుఃఖములుగను భావించునపుడు వానిపైని ఒకవిధమైనదయ కలుగకమానదు. దయాబోధకు పునాది ఈభావనయే. పంచతంత్రిము హిందువుల కట్టుకథలసముదాయము. ఇది అనేకపురాతనాధునికభాషలలోనికి తర్జుమాచేయబడినది. పాశ్చాత్యుల ఈసపు కథలు పంచతంత్రిమునుండియే గ్రిహింపబడెను. ఈకథలకు జన్మస్థానము హిందూదేశమనుమాటను కొందరుసంశయింతురుగాని ఆసంశయమునిజమైనదికాదు. ఈకథలను రచించినజాతి మృగములయలవాటులు చర్యలు ఆసక్తితో చూచునదిగా నుండవలెను; మృగములను చంపి తినెడు జాతులకు ఈఆసక్తి యుండనేరదు. గనుక

హిందూదేశమున దప్ప మరి యేదేశమునను ఈ గ్రంథము వ్రాయబడలేదు - అని నిశ్చయముగా చెప్పవచ్చును.

హిందువుల వేదాంతముకూడ భూతదయను పెంచినది. మృగములకు ఆత్మకలదని, మృగములు మనుష్యజన్మమునకు రాగలవని వారు నమ్మెదురు. బుద్ధుడు నరజన్మమొందుటకు పూర్వమనేకపశుజన్మములగడిచెనని విశ్వసింతురు. మృగమునకు మనుష్యునకు గల యెడమును ఈనమ్మిక కలుపుచున్నది. మృగములకు ఆత్మలేదనుపాశ్చాత్త్యులమతము వానికిని మనుష్యులకునుగల ఎడమును అధికముజేయుచున్నది. హిందువులభగవదవతారసిద్ధాంతము కూడ మృగములను గౌరవించుచున్నది. పురాణములప్రకారము చేప, తాబేలు, పంది మొదలగు అవతారములను భగవంతుడు దాల్చెను. ఒకప్రక్కను తాబేలు, మరియొకప్రక్కను బుద్ధుడు ఉన్న కొలకట్టి మృగములకు ఉచ్చస్థానము నిచ్చుచున్నది.

శాకాహారము, భూతదయ కలిసి సాగుచున్నవి. మృగములను దయతో జూడుమని పిల్లలకు బోధించి ఉత్తరక్షణమునసే ఆపిల్లకు మాంసము భుజింప జెట్టుట హాస్యాస్పదము. అనేకశతాబ్దముల అనుభవమువలన హిందువు లీసత్యమును పూర్వకాలముననే గ్రహించిరి. దయాగుణము ప్రపంచమునందలి అన్ని సంఘములయొక్క మూలమూలలను వ్యాపించెనేని మనుష్యుడు మృగమును ప్రేమించుదశవచ్చును. సింహాము పచ్చిక తిని గొర్రెపిల్లపార్శ్వమున బరుండుకాలము వచ్చును.

మృగములకు వైద్యశాల లేర్పరచిన మొదటి దేశము హిందూ దేశమే. క్రీస్తు పుట్టకముందు మూడువందల యేండ్ల క్రిందటనే హిందూ దేశములో పశువైద్యశాలలు అచ్చటచ్చట తలయెత్తెను. స్త్రీలు, పురుషులు రోగపీడితములగు పశువులను జూచి జాలిపడు దేశములో భూతదయ మిక్కిలి ఉన్నత దశనందియుండకపోవునా? పక్షిని మృగమును పామును అది యిది యననేల? అన్ని జీవులను హిందువులు ఆదరముతో జూచుచున్నారు. నెమలిని చంపరు. అది కుంచెవిప్పినడియూరిలో భయములేకుండనాడును. పంజరములోని చిలుకకు పాలు నీరు అన్నము మొదలగునవి బాలుడు మొదలు వృద్ధునివరకు పెట్టుదురు. వానిపాట, వానియానందము వారికి ఆనందము నిచ్చును. వానిని తుపాకితో కాల్చుటకుగాని వానిగుడ్ల నపహరించుటకుగాని వారికి చేతులురావు. చిలుకలను పంజరములో నుంచుటయే అనేకులకిష్టముండదు. ఒకబీదవాడు చిలుకను పట్టుకొని అమ్ముటకు తెచ్చెనేని భూతదయామయుడైన హిందువు వెలయిచ్చి దానిని విడిపించును. హిందువుల భూతదయయొక్క లోతు ఇట్టివనేకములు తెలుప గలవు. జీవులకు శత్రువులైన పాములుకూడ హిందువులదయకు పాత్రమగుచున్నవి. ఒకబొక్కలోగాని, రాతిక్రిందగాని అణగియున్న పామును ఊరక అనేకులు చంపరు. పాములవానిని పిలిచి పట్టింతురు. అడవిలో విడిచిపెట్టుమని వానికి చెప్పుదురు.

భూతదయ హిందూదేశములో ఎంత గాఢముగా నున్నదియు, అతడు ఆవును పూజించు విధమువలన దెలిసికొన

వచ్చును. గోవును జంపినవాడు బహిష్కరింపబడును. గోవును మాతయనిచెప్పుఆచారము గలదు. ఉపచరించు మూగజీవులకు హిందువులు జూపు కృతజ్ఞతను ఋజువుచేయుటకీయాచారము చాలును. ధర్మశాస్త్రకర్తలు గోవును అఘ్న్య అని చెప్పిరి. చంపదగనిది అని యర్థము. నేటికిని గోవును కాపాడుటకు పుట్టిన శూరునిగా హిందువు తనను భావించుకొనును. శాకాహారికానిహిందువు సయితము గోమాంసము తినడు. ఆవును చంపిన నిమిషముననే హిందువు హిందుత్వమును గోల్పోవుచున్నాడు. పశ్చిమ దేశములలో దీర్ఘకాలము నివసించినను హిందువు గోమాంసభక్షణమునకు నాలుక జాపలేడు. అరాజకునికంటెను, నాస్తికునికంటెను, దేశద్రోహికంటెను, గోహంత యెక్కువ గర్హ్యునిగా ఎంచబడుచున్నాడు. గోరక్షణముకొరకు హిందువులకును మహమ్మదీయులకును ఎన్ని కలహములు సంభవింపలేదు? గోరక్షణ హిందూదేశములోని భూతదయయొక్క పటిమను జూపుచున్నది. ముసలియెద్దులు, ముసలిఆవులు, కోతకు బోవుటకు ముందు వీనిని రక్షించుటకు శాలలున్నవి. భూతదయ హిందూదేశములో అనేక యాకారములను తాల్చినది. కొందరు చీమలబారునకు పంచదార పోయుదురు. కొందరు చేపలకు అన్నపుముద్దలు వేయుదురు. పురుగులు చచ్చునేమో యని నడచునప్పుడు కొందరు శ్రద్ధతో క్రింద జూచుచుందురు. ఆరోగ్యమునకు అవసరమైనపనియే యైనను ఈగలను, దోమలను, వేటాడి చంపుదురా? హిందూగృహిణిచేయి ముందుకు రాదు.

బ్రతుకు, బ్రతుకనిమ్ము అనుట హిందువులజప మని చెప్ప వచ్చును. వీ రీ జపమును జీవయాత్రలో ప్రతి నిమిషమునను మరచిపోక పఠించుచున్నారు.

హిందూ దేశ చరిత్రయందును, పురాణములయందును, భూతదయకు ఉదాహరణములు అధికముగా ఉన్నవి. తన కుక్క రానిది స్వర్గమునకు పోనని యుధిష్ఠిరుడనెను. శిబిచక్ర వర్తి పావురమును రక్షించుటకు తన మాంసమును కోసి యిచ్చెను. 18-వ శతాబ్దములో మహారాష్ట్రరాజ్ఞి అహల్యా బాయి తన సంస్థానమునందలి కొన్ని పొలములనుండి పక్షులను తోలవలదని యుత్తరువు జేసెను. 'వానిని కూడ నేను పాలించుచున్నాను. వానికి ఆహారము, రక్షణ నేసీయవలెను- అని ఆమె యభిప్రాయము. హిందూ దేశపు వాఙ్మయమున మృగముల కథలు మిక్కిలి బాగుగా నున్నవి. హిందువులు కట్టుకథలు వ్రాయుట కనుగొనిరి. వారు మృగముల తెలివి, చాకచక్యము ఈ కథలలో వ్రాసిరి. వారికి మృగముల జీవిత ములయెడ గల సానుభూతిని ఈ కథలు తెల్పుచున్నవి. మృగములను మనుష్యులవలె భావించి ఈ కథలు వ్రాసిరి. చిన్నతనమున వీనిని చదువుటవలన మృగములను గురించి క్రూరమైన తలపులు మనస్సున కెక్కనేరవు. మృగములకు ఆత్మ లేదు అని పాశ్చాత్యతత్త్వజ్ఞుల మతము. ఒకడు ఒక కుక్కను తన్ని అది మొరగగా దానిని జూచి "దానికి బాధ లేదు. ఎందుచేతనన ఆత్మ లేదు" అని చెప్పెనట. ఇంత క్రౌర్యము హిందువు వహింపలేడు.

౧

అంబరీషుడు అయోధ్యరాజు. ఇతడు యజ్ఞము చేయుచుండగ రాక్షసు డొకడు వచ్చి యజ్ఞపశువు నపహరించెను. యాజకుం డతనితో "నీవు యజ్ఞపశువును సరిగా గాపాడకుంటివి. యజ్ఞముభంగమైనచో గ్రతుకర్త వినాశమొందును. నరపశువునైన దెచ్చి యాగము పూర్తిచేయుము" అనిచెప్పెను. అంబరీషుడు యాగార్హమైనపశువుకై తిరిగి తిరిగి యెచ్చటను గానలేక రుచికునికడకు వచ్చి 'నాయాగపశువునెవ్వడో యపహరించెను, అన్యపశువెచ్చటను లభింపదయ్యె. నీకు లక్షగోవుల నిచ్చెదను, నీకుమారు నొక్కని యాగపశువుగ నిమ్ము' అని కోరెను. పెద్దకుమారునియందు నాకు బ్రీతి. వాని నేనీయజాలనని రుచికుడు పలికెను. కడగొట్టుబాలునందు నాకు బ్రేమ. వానినేనీయజాలనని వానిభార్యచెప్పినది. మధ్యవాడుశునశ్శేపుడనువాడు నేనువచ్చెదనన్నుగొనిపొమ్ము అనివచ్చెను. అంబరీషుడు రుచికునకు లక్షగోవుల నిచ్చి వీనిని వెంటబెట్టుకొనిపోయెను. మార్గమందువిశ్వామిత్రుడు శునశ్శేపునిజూచి వానికథ యారసి వానికి మంత్రోపదేశము చేసెను. శునశ్శేపుడు యజ్ఞశాలయందు యూపస్తంభమునకు గట్టబడెను. అతడు విశ్వామిత్రు డుపదేశించినమంత్రముసే పఠించుచుండెను. అపుడింద్రుడువచ్చి యంబరీషునకు యాగఫలమునొసంగి శునశ్శేపుని విడిపించెను.

"రామా"

౨

అమృతము : పృధువు చక్రవర్తియైనప్పుడు భూమి గోరూపధారిణి యయ్యెను. పృధు వింద్రుని వత్సగ జేసి యాగో వునుపిదుకగనమృతమువచ్చెను. కాని యది దూర్వాసునిశాపము వలన సముద్రములో బడిపోయె. అదిమరల క్షీరసాగరమును మధించినపిదప నందుండిపుట్టెను. దేవతలుదానవులు కలసియే సముద్రమును మధించిరిగాని మొదట దేవతలే యమృతమును గ్రహించి దానవులకందకుండగ జేసిరి. అమృతమంతను దేవతల కిచ్చివేయులోపున దానవులు వీరిపై బడిలాగికొనకుండ నారాయణుడు దానవులను సమ్మోహితులనుగావింప జగన్మోహినీ రూపము దాల్చెను. అమృతముగ్రోలినవారికి మృత్యువులేదు. కావుననింద్రుడు దాని నతిజాగరూకతతో గాపాడుచుండెను.

"భాగ"

3

కాలకలి విరోచనునిపుత్రుడు, బలికింటె పెద్దవాడు. ఇతడు దేవతలకు భయపడివచ్చి కపిత్థవృక్షమై యుండెను. ఆచెట్టుకాయలు పండ్లు దుర్గంధము గొట్టుటచే బశువులకు రోగములు వచ్చుచుండెడివి. వానిని నివారణచేయుటకై నందాదులు శివపూజచేసిరి. చెట్టువృత్తాంతము చెప్పి దానిని నిర్మూలము చేయించుమని శివుడు శంఖకర్ణు డనువానిని బంపెను. నందాదులు రామకృష్ణులే యావృక్షమును నఱికివేయ వలయునని వారిచేతనే కొట్టివేయించిరి.

"హరి"

౪

ద్వితుడు ఒక బ్రాహ్మణుడు. ఏకతుడు, త్రితుడు ఇతనిసోదరులు. వీరు ముగ్గురు నొకరాజుకడ గోవులను దక్షిణ బుచ్చుకొని వచ్చుచుండిరి. త్రితుని వంచించి ఏకతుడును ద్వితుడును వానిగోవుల నపహరించిరి. మార్గమున వీరిఋవురకు దోడేలుభయము కలిగెను. దానిని దప్పించుకొనుటకై ద్వితుడు వేరుమార్గమున వచ్చుచు నొక నూతబడెను. ఆనూతి యందు జలములేదు. ఇతడుసంకల్పమాత్రముననే యజ్ఞసాధనమునకు బ్రతినిధులను గల్పించుకొని యజ్ఞముచేసెను. దేవతలు యజ్ఞభాగములను బుచ్చుకొని వానిని వరమువేడుకొనుమనిరి. ఆనూతినుపస్పర్శనము చేసినవాడు సోమపానఫలము పొందునట్లితడు వరమువేడెను. "భార"

౫

పశుపతి శివుడు. దక్షునియజ్ఞమునకు దేవతలందరు వచ్చియుండిరి. యజ్ఞము ధ్వంసముచేయుటకై రుద్రుడు భూతపిశాచములను బుట్టించి దేవతలనుగూడ జెండాడుచుండెను. దేవతలందరు మేము దక్షునిగూడి పశువులైతిమి. మమ్ము రక్షింపుము రక్షింపుమని శివుని బ్రార్థించిరి. వీరిప్రార్థనలకు సంతసించి రుద్రుడు మీరుదక్షునిగూడి పశువులైతిరి. మిమ్ములను రక్షించెదను. మిమ్ములను గాపాడుటచే నేడుమొదలు నేను పశుపతియని బరగుదు ననియె.

౬

కృష్ణుఁ డంతటివాఁడయినను తనతోఁడిగోపబాలకులతోఁ గలసి మెలసి మసలువాఁడు. ఆతఁడును జల్దిచిక్కములు భుజముపై వేసికొని యరణ్యములకుఁబోయి పశువులను గాచువాఁడు. యమునానదీతీరమున బశువులను గాచుచుండఁగ రాక్షసుఁడొకఁడు లేగయైవచ్చి దూడలను జంపుచుండెను. దూడరూపమున వచ్చినరాక్షసు నెఱింగి వానిని గృష్ణుఁడు వధించెను. ఆవుల నింటికి మఱలించి వచ్చుచుండఁగ నవి కాళిందిలోని జలము త్రాగెను. ఆ నీరు అందున్న కాళియవిషముతోఁ సంకలితమగుటచే గోవులు మృతినొందెను. కృష్ణుఁడు వానిని బ్రతికించి యామడువునకు సమీపముననున్న చెట్టు నెక్కి కాళియ సర్పముపై నుఱికెను. "భార"

౭

గోదావరి ఒకనది. ఇదియు శివుని జటాజూటమువలన గల్గినగంగయొక్క భాగమని చెప్పవచ్చును. తొల్లి మహాకాటకము సంభవించి తినుట కేమియు లభించక యున్నపుడు మునులందఱు గౌతమునియాశ్రమమునకు వచ్చిరి. గౌతముఁడు పడసిన వరముచే నతనిపొలములుమాత్రయి పండుచుండెను. ఆ పంట వచ్చినవారికెల్లఱకు గౌతముఁడు పెట్టుచుండెను. ఇతని సంపదకోర్వలేక కొందరు మునులు మాయగోవును సృజించి గౌతముని చేను మేయుచుండుమని పంపిరి. గోవు చేను మేయుచుండుట గౌతమునకు దెల్పిరి. చేనుపోవుచుండుటకు విచారించి

గోవును కొట్టలేక గౌతముడు హొమ్మని జలమును గోవుపై జల్లెను. నీటిబిందువులు దానిశరీరముపై బడగనే యాగోవు చచ్చి క్రిందబడియె. అపుడు మునులు ఛీ ఛీ! యాగోవధచేసిన వానియింట భుజింపరాదనిలేచిరి. గౌతముఁడు వారిని బ్రార్థించి యే కార్యమువలన నీ గోహత్యాపాతకము పోవునో చెప్పుడని వారిని వేడెను. అచ్చటకు గంగనుదీసికొనివచ్చిన బాతకము పోవునని వారు తెల్పిరి. గౌతముఁడు శివునిగూర్చి తపస్సు చేసెను. అతడు ప్రత్యక్షమై తనజట నొకదానిని దీసి యిచ్చి యిది పిండుము. ఆ గోవు బ్రతుకును. అని చెప్పెను. గౌతముడు దానిని బుచ్చుకొని తెచ్చి గోవుపై బిండెను. గోవులేచి స్త్రీరూపధారిణియై చనియె. ఆజలమే నదియయ్యె. గోవును బ్రతికించెనుగాన గోదావరియని దానికి పేరువచ్చెను. గౌతముడానదిని దీసికొని వచ్చుటచే గౌతమి యను పేరుకూడ వచ్చెను. "వరా"

౮

గోవు దేవతలంద ఱొకొని బ్రహ్మకడ కేగినపుడు బ్రహ్మ వారికమృతము నిచ్చెను. ఆసురభిత్వసంపదచేత సురభి జన్మించెను. దానిసంతానమేగోవు. కొన్నిగోవులు హిమవత్పర్వతమువిూద సంచరించుచుండెను. ఒకవేళ తల్లిపాలుత్రావియుండగ దానినోటనుండినసురుగు తపసుచేసికొనుచున్న శివుని శిరస్సుపై బడెను. అతడు కన్నెత్తిచూడగనే నవి నల్లబడియె. దానగోవులుభయపడి యచ్చటనుండి పరుగెత్తుకొనివచ్చుచుండెను. దానినిబ్రహ్మచూచి శివునికడకేగి నమస్కరించి గోవులు

పవిత్రవంతములైనవనియు త్రాగినపిదపబిదికినపాలు దూడ యెంగిలితగిలినను శుచియేయని చెప్పి శివునకొక వృషభమిచ్చెను. శివుడాతని వాక్యము లంగీకరించి తనదృష్టివలన గపిలమైనగోవు లెక్కువపవిత్రవంతములగునట్లు ప్రసాదించెను. అగ్ని దేవతలను వంచించుటకై తనను దాచుమని గోవులయొద్దకువచ్చి వేడెను. అవిదాచెను. అగ్ని ఎచ్చటనుండెనో దెల్పుమని దేవతలు గోవులనడిగిరి. అసత్యమాడక యవి యగ్నిని జూపించెను. తమకగ్నినిచ్చెనుగావున గోవులను దేవతలుమెచ్చుకొనిరి. తనను దాచియుండుటచే కృతజ్ఞుడైయగ్ని తనకారణమునగపిలమైన గోవులు పవిత్రములగునట్లు వరమిచ్చెను. లక్ష్మి గోవులకడకేగి నన్నుమీయందు వసింపనిండని ప్రార్థించెను. నీవుచంచలవు. మాయందునీవుండరాదు. పొమ్మనిగోవులు తిరస్కరింపగ నామె వానినిబ్రతిమాలెను. అపుడుగోవులు కరుణించి మామూత్ర పురీషములందుండుమని యామె కనుజ్ఞనిచ్చెను.

౯

నంది శిలాదుని (శాలంకాయనుని) అయోనిజ కుమారుడు. శిలాదుడుపొలముదున్నుచుండగ నితడు దొరికెను. అది వృషభరూపముననున్నధర్ముడే యిట్లుజన్మించె. నంది శివుని గూర్చిప్రార్థింపగ శివుడుప్రత్యక్షమై వరమువేడుకొనుమనియె. సదా శివధ్యానమే తనకుగలుగునట్లు వరముప్రసాదింపుమని నంది కోరెను. శివుడట్లనుగ్రహించి పార్వతికి కుమారుడవుగ గూడ భావింపబడుదువని చెప్పెను. శివుడొసంగినవరమువలననే నంది శివునకు వాహనమును ద్వారపాలకుడునునయ్యెను.

ఇతనిభార్య సుయశ. నంది పార్వతీపరమేశ్వరులవాకిట గావలి గాచుచుండెడువాడు. వారుక్రీడించుచుండగ రావణుడులోపలికి వెళ్లబోయెను.నందివలదనెను. ఇతనిది వానరముఖమని రావణు డాక్షేపణచేసెను. ఇట్లాక్షేపించుటచేత నందికి గోపమువచ్చి 'వానరులచేతనే నీవంశము నాశనముచేయబడు'నని రావణుని శపించెను.

నందిని వసిష్ఠునిహోమధేనువు. దక్షప్రజాపతిపుత్రి యైన సురభికిని గశ్యపునకునుబుట్టినది. దానిపాలుద్రావినవారు పదివేలయేడులు జరామరణములు లేక యుందురు. వసువు లొకసారి నందినిని దిరస్కరించిరి. "ఉ. రా"

౧౦

నృగుడు (ఒక రాజు) అనేకగోదానములు చేసి పుణ్య మును సంపాదించుకొనెను. ఇతడు దానమిచ్చిన గో వొకటి తిరిగి యితనిగోవులమందలో గలసి యితని గృహమునకు వచ్చెను. దాని నెరుంగక నృగుడు ఆ గోవునే మరియొక బ్రాహ్మణునకు దానమిచ్చెను. మొదట నా గోవును బరిగ్ర హించిన బ్రాహ్మణుడు దానికై వెతకి యా బ్రాహ్మణుని యింట జూచి "నా గోవు నీ వేల కట్టియుంచితివి? నా కిచ్చి వేయుమనియె" నృగునివలన నేనీగోవును దానము పట్టితిని. ఇది నాది. నే నివ్వనని యా బ్రాహ్మణుడు పలికెను. వా రిద్దరు తగవులాడుకొని నృగునియొద్దకు వచ్చిరి. (ఎంత కాలము వేచియున్నను నృగునిదర్శనము కాలేదు. అందు

వలన నూసరవిల్లివి కమ్మని బ్రాహ్మణులు శపించిరి.) నాకు దానమిచ్చిన గోవును దరిగి నీ వెట్లీబ్రాహ్మణున కిచ్చితివని మొదట దానము పట్టిన బ్రాహ్మణు డడిగెను. తా నెఱుగక చేసిన దోషము సైపుమని నృగుడు వేడి యా గోవునకు బదులుగ వేయిగోవుల నిత్తు ననియె. కాని వా రిఱువురును ఆ గోవునే కోరిరి. "భార"

౧౧

భనందుడు నాభాగునికుమారుడు. ఇతనితల్లి యొక వైశ్యునిపుత్రిక యగు సుప్రభ. నాభాగుడు వైశ్యకాంతను వివాహమాడెను. కాన వైశ్యవృత్తులనే యవలంబించి యుండెను. భనందుడు తల్లికడకేగి నే నేమి పని చేయువాడనని యడిగెను. గోవును బాలించుచుండుమని తల్లి చెప్పెను. అంత భనందుడు గోరూపధారిణియైన భూమిని శత్రురాజులు పాలించుచున్నారు. దానిని సంపాదింపవలయునని హిమాలయ పర్వతమున కేగి తపసుచేసి నీపుడను రాజర్షి వలన శస్త్ర విద్య నేర్చుకొనెను. పిమ్మట దన పినతండ్రికుమారు డగు వసురాతునికడకు వచ్చి యర్ధరాజ్య మిమ్మని యడిగెను. నాభాగుడు కోమటివనితను బెండ్లియాడి కోమటియయ్యెను. కాన వానిపుత్రుడును గోమటియే యగుననియు రాజ్యమున కర్హుడు కాడనియు జెప్పి వసురాతుడు రాజ్యభాగ మొసంగక నిరాకరించెను. వసురాతునకును భనందునకును యుద్ధము జరిగెను. భనందుడు గెలిచి తండ్రికడకు వచ్చి యా రాజ్యము

పాలింపుమని కోరెను. నాభాగుడు తాను రాజ్యార్హుడు కానని చెప్పి కుమారునే పాలింపుమనియె. భనందుడే రాజయ్యెను.

"మార్క"

౧౨

రంతిదేవుడు సంకల్పితకుమారుడు. ఇతడు యాగము చేయబోవుచుండగ గోవులువచ్చి మనుష్యభాషణములనో రాజా! నీయాగమందు మమ్ము వేల్వుము అనిప్రార్థించెను. దానికీతడు సందేహించుచుండ జ్ఞానులే యీకార్యము చేయదగినదని మమ్ముబంపిరి. దీన నీకుబుణ్యమే చేకూరునని గోవులుచెప్పినవి. రంతిదేవుడవికోరినయట్లు చేయుటకంగీకరించి వానిలో నొక్కటియైన వేల్వబడుటకు సంకోచించెనేని యాగము మానుదునని చెప్పెను. ఇతనియాగము వెల్వడిన గోవుల రక్తము నదియై ప్రవహించెను. అదియే చర్మణ్వతి అనునది. అనేకగోచయములు పోయినపిదపనొకయావు తనలేగను జూచి 'అకృపులువచ్చిరి. ఇకసంహరించెదరు.' అనివిచారించెను. గోవుభాష తెలిసినరంతిదేవుడామాటలు విని తనయాగము పరిసమాప్తినొందించెను. రంతిదేవుడు తనకుగల్గినదానిని నడిగినవారికిలేదనకయిచ్చుచుండును. అట్లివ్వగనితనికి దినుటకు కూడు లేకుండబోయెను. నలుబదిదినము లుపవాసములుకూడజేసెను. పిమ్మట గొంతయన్నము దొరికెను. కానియప్పుడే యొక యతిథివచ్చెను. వానికి రంతిదేవుడుసగముపెట్టెను. వానివెనుక నూర్యుడు చండాలుడు కుక్కయుగూడవచ్చెను. రంతిదేవుడు తనకులభించినదానినిబెట్టివేసెను. బ్రహ్మాదిదేవతలు నిజస్వరూ

పములు చూపి యాతనియతిథిసత్కారమునకును భూతదయకును మెచ్చుకొని వరము వేడుకొనుమనిరి. రంతిదేవుడు సదా విష్ణుభక్తి కలిగియుండునట్లు కోరెను. "భార"

౧౩

లవణుడు ఒక రాక్షసుడు, మధునికుమారుడు. వీనితల్లి కుంభీనస. వీనితండ్రికి శివుడిచ్చినశూలమును దండ్రి వీని కిచ్చెను. అదియుండుటచే లవణుడుగర్వించిదుర్మార్గుడై మునులను బాధించుచుండెడువాడు. వీనికి నూతేనుగులును రెండు వందల గుఱ్ఱములును ఆఱువందలపశువులును వేయిదుప్పులును నాహారము. వీనిదుండగములు భరింపజాలక చ్యవనాదులు శ్రీరామునినొద్దకు బోయి వానిని సంహరింపుమని కోరిరి. శత్రుఘ్నుడు తా బోయిచంపెదననియె. మధుకైటభులనుసంహరించుటకై బ్రహ్మచేసినయాయుధము శ్రీరామునికడ నుండెను. రాముడు దానిని శత్రుఘ్నున కిచ్చి దానిప్రయోగోపసంహారములు వానికెఱింగించి లవణునికడశూలములేనపుడే వానితో బోరిసంహరింపుమని చెప్పెను. శత్రుఘ్నుడు లవణునితో బోరి ఘోరయుద్ధముగావించి తుదకు వానిని జంపెను. "ఉ- రా"

౧౪

విశ్వామిత్రుడు గాధిపుత్రుడు. గాధికుమారిత సత్యవతి తనకొకకుమారుడును దనతల్లికొకకుమారుడును గలుగవలయునని వేడెను. విశ్వామిత్రుడు కృశాశ్వునికడ నస్త్రవిద్య నభ్యసించెను. గాధియనంతర మీతడే రాజ్యమేలెను.

ఇతడొకనాడు వేటకేగి డస్సి వసిష్ఠునాశ్రమము చేరెను. వసిష్ఠుడు తన హోమధేనువుచే నిష్టాన్నంబులు కల్పించి విశ్వామిత్రునకును వానిపరివారమునకును బెట్టెను. ఈతని గోవు ప్రభావము చూచి విశ్వామిత్రుడు దానిని దనకిమ్మనియె. దానికై లక్షగోవులనైన వసిష్ఠున కిచ్చెదననియె. కాని వసిష్ఠుని తపఃప్రభావముచే నా ధేనువునుండి శబరాదులు పుట్టి విశ్వామిత్రుని పరివారమును మోదిరి. వారు పారిపోయిరి. అప్పటినుండియు విశ్వామిత్రునకు వసిష్ఠునిపై ద్వేషము నీర్ష్యయు బుట్టెను. "భార"

౧౫

వృషధ్రుడు మనువుపుత్రుడు. ఇతడు వేటకేగి మృగమను తలపున హోమధేనువును జంపెను. ఆధేనువును గాచుచుండిన మునికుమారుడు బాభ్రవ్యుడనువాడు వీనిపై గోపించెను. శూద్రునియట్లల కోపించెద వని వృషధ్రు డనియె. గోవును జంపుటయేగాక పైగనిట్లు దూషించుదువా? నీవు శూద్రుడవగుము అని మునిపుత్రుడు వీనిని శపించెను. ఇతడును వానికి బ్రతిశాపమిచ్చెను. "మార్క"

౧౬

సురభి దేవతలగోవు. దేవతలందరు ఆకలిపొంది బ్రహ్మకడ కేగిరి. ఆతడు వారి కమృతమొసంగెను. ఆ సురభిత్వసంపదలచేత సురభి పుట్టెను. దానిసంతానమే యెల్లెడల వ్యాపించెను. సురభికి మార్తాండునివలన నేకాదశరుద్రులు

జన్మించిరి. దుర్బలములైన వృషభములనుగూడ ములుకోలలతో బొడిచి జనులు భారము మోయించుచుండుట సురభి చూచి దుఃఖించి ఇంద్రునితో జెప్పుకొనియెను. అతడు వర్షములు కురిపించి గడ్డిమొలపించి వానికి బలము నిత్తునని యె.

౧౭

వేంకటేశ్వరుడు : భృగువు విష్ణుమూర్తి నవమానము చేసినను నత డూరకుండుటచే లక్ష్మికి కోపమువచ్చి కొల్లాపురము వెళ్ళిపోయెను. ఆమె వెళ్ళినపిదప విష్ణుమూర్తి శేషాద్రికి వచ్చి యొకపుట్టలో నుండె. అతడే వేంకటేశ్వరుడు. విష్ణు విట్లు వచ్చుట యెఱిగి లక్ష్మి వీనికి సహాయము చేయుటకై వచ్చెను. బ్రహ్మయు శివుడును ఆవును దూడయునై బయటకు వచ్చిరి. వీనిని మనుష్యరూపమున నున్న లక్ష్మి చోళరాజున కమ్మెను. ఆవు పాలన్నియు శేషాద్రిమీదనున్న పుట్టలో గార్చి వచ్చుచుండెను. ఆవునకు పాలు లేకుండుటచే రాజు గొల్లను గోపపడియెను. అత డా యావు పాలన్నియు బుట్టమీద గార్చుచుండుట జూచి దానిని గొడ్డలితో గొట్టబోయెను. పుట్టలో నున్న విష్ణువు చూచి తనతల యావు తలపై నడ్డుపెట్టెను. ఇతనికి దెబ్బతగిలి రక్తము కారెను. ఆవు రక్తపుమరకలతో వచ్చి రాజసభలో దొర్లెను. దానిసంజ్ఞల గుర్తించి చోళరాజు దానివెంబడిచనియెను. అది విష్ణువుండినకొండమీదకే వానిం దీసికొనిపోయెను. వేంకటేశ్వరుడతనితో గొల్లవాడు చేసినపని చెప్పి యాగొల్లను పిశాచమై యుండుమని శపించెను. వా డతనిని కరుణింపుమని కోరెను.

౧౮

సత్యకాముడు జబాల యను వనితకుమారుడు. ఇతడు విద్య నేర్చుకొనుటకై యొక గురువునొద్దకు వెళ్ళెను. నీ గోత్ర మెయ్యది యని గురువు వాని నడిగెను. సత్యకాముడు తన తండ్రినే యెఱుగడు. కావున తన గోత్రము నెఱుగక దానిని దెలిసికొనుటకై తల్లికడకువచ్చి యామె నడుగగా తెలియదనెను. గురువు ఆతని కుపనయనము గావించి కొన్ని గోవుల వీని కప్పగించి యా గోవులను గాచుచుండుమనియెను. ఇతడు హారిద్రుమతునకు శిష్యుడయ్యెను. సత్యకాముడు గోవుల నరణ్యమునకు దోలుకొనిపోయి యవి సహస్రసంఖ్యకలవి యగువరకు నచ్చటనే యుంచెను. వానిలో నొక వృషభమందు వాయుదేవు డావేశించెను. ఆ వృషభము సత్యకామా! మేము సహస్రసంఖ్య కలవారమైతిమి. మమ్ము గురువునింటికి దీసుకుపొమ్ము. నీకు బ్రహ్మజ్ఞానము నేర్పెదము. అనియె. అతడు గోవులను మరలించుకొని వెళ్ళుచుండెను. ఇతని కావృషభము బ్రహ్మజ్ఞానమం దొక పాద మెఱింగించెను. అగ్ని యొకపాదము చెప్పెను. సూర్యు డొక పాదము బోధచేసెను. మద్గీయనుపక్షి యొకపాదముచెప్పెను. ఇతడు గురువులనింటికి గోవులను దీసికొనివెళ్లగ వీనిని గురువుజూచి నీ ముఖమందు బ్రహ్మజ్ఞానకళలుగలవు. నీకు నేర్పినవారెవరు? అని అడిగెను. ఆచార్యా దేవతలు నాకునేర్పిరి. కాని బ్రహ్మజ్ఞానము గురువువలన నేర్చుకొనవలెను. గాన నీవుపదేశింపుము. అని కోరి అతనివలన సత్యకాము డుపదేశ మొందెను.

—♦ మహమ్మదీయయుగము ♦—

ఈ యుగము ప్రారంభమైనది మొదలు పశుహింస ప్రబలినది. ప్రస్తుతము పాఠశాలలో చెప్పునట్టిచరిత్రలను వదలి మరికొన్ని విపులముగ వ్రాయబడిన చరిత్రలను పరికించిన-గోచరమగును. జనసామాన్యమును కట్టుదిట్టములలో నుంచుటకుగాని, వారిని ఎట్టిపనికైనను పురికొల్పుటకుగాని మతమున కున్నంతశక్తి మరి దేనికిని లేదు. మతమునందలిగుడ్డినమ్మకము మానవుల వాదనాశక్తిని దొంగిలించుచున్నది. వివేచనాశక్తి లేని మానవులు మతముచేతిలోని కీలుబొమ్మలు. గోసంబంధమైన హిందూమహమ్మదీయకలహములే దీనికి తార్కాణము. మతము.....విపరీతపు పట్టుదలలకు కారణ మగుచున్నది. ఇట్టిచేష్టలే సామ్రాజ్యములనుసైతము తుత్తునియ లొనర్ప గలవు. మహమ్మదీయులింకను గోవధను సాగింపవలెనని పట్టు బట్టుచో అది కేవలము మౌఢ్యమే. బలుల సందర్భమున తప్పక గోవధ యొనర్పవలెనని "కొరాన్‌లో" ఎక్కడను చెప్పబడియుండలేదు. గోహింసవలన హిందువులు తమపై తిరుగబడుదురనియు, దానికి ప్రతీకారముగా తాము హిందువులసొత్తపహరించుట, గృహములను కాల్చివేయుట మున్నగు క్రూరకార్యము లొనర్చుట కనువగునని మన దేశముపై మొట్ట మొదట దండెత్తివచ్చిన తురుష్కులు ప్రవేశపెట్టిన మతాచార మేగాని యిది అనాదినుండియులేదు. ప్రస్తుతము హిందూ మహమ్మదీయ స్పర్ధలకు ముఖ్యకారణము గోవునుగురించియే.

హిందూమహమ్మదీయ వైఖరులలో సంఘీభావము కలిగినచో గోసంరక్షణసమస్య పరిష్కరింపబడినట్లే. గోవును ఆదరించవలెనని యున్నను లేకపోయినను "బక్రీదు" మున్నగు పండుగదినములలో గోవధ తప్పనిసరియని కొరానులో నున్నదా? లేదు. విద్యాధికు లగు రెండుమతములవారు పరస్పర వైషమ్యములులేక బాగుగనేయున్నారు. కాని యిప్పుడు వచ్చినచిక్కు విద్యావిహీనులతోను, జ్ఞానవిహీనులతోను. వారి మూర్ఖపట్టుదలలవలననే అనేక అత్యాచారములు జరిగినవి. ఆస్తులు చాల నష్టమైనవి. దేశమునకు వచ్చినఅపఖ్యాతికి మేర లేదు.

—♦ కొరాను ♦—

ఇస్లాముమతప్రవక్తయగు మహమ్మద్ బలులసందర్భమున గోవధ యవసరమని ఎప్పుడును చెప్పియుండలేదు. అరేబియా దేశమున జంతువులు తక్కువగానుండుటచే జంతువుల నధికముగా బలియొనర్పవలెనని మహమ్మద్ బోధించలేదు. తీర్థయాత్రాసమయములందు జలచరములగు చేపలు మున్నగు వానిని తినవచ్చునుగాని భూచరములగు జంతువులను వధింపకూడదని ఆయన నుడివెను. ఆయన యిట్లుబోధించినను ప్రతి సంవత్సరము మక్కాయాత్రకు వెళ్ళునపుడు "మైనా" యను కొండలోయలో అరేబియా దేశస్థు లనేకములగు ఒంటెలను, గొఱ్ఱెలను, మేకలను బలియిచ్చెడివారు. మహమ్మద్ కూడ అప్పుడప్పుడు మృతురా లగు తనభార్య "ఖదేజా" జ్ఞాపకార్థమై గొఱ్ఱెలను, మేకలను చంపి వాని మాంసమును పేద

పేదలకు పంచిపెట్టెడివాడు. కాని అరేబియాలో ఎప్పుడైనను గోవధ యొనర్చినట్లు కానరాదు. ఖొరానులో సైతము రెండవ ప్రకరణములో గోవును గురించిన యొక కథ తప్ప మరి యెచ్చటను గోవుపేరైనను లేదు. ఒంటెలు, మేకలు, గోవులు వీనిలో తమ యిష్టము వచ్చినవానిని బలియొనర్ప నచ్చును. కోట్లకొలది హిందూదేశపు మహమ్మదీయులు ఒంటెల నెప్పుడు బలియొసంగి యుండవచ్చును. అంతమాత్ర మున నే వారు తమ విధ్యుక్తధర్మమును నెరవేర్చలేదని ఎవ్వరును అనలేరు. అటులనే అరేబియా, సిరియా, ఈజిప్టు, ట్రిపోలి, టర్కీ దేశములలోనిమహమ్మదీయులు గోబలి యనిన నెరుగరు. వీరు తమమతధర్మముల నెరవేర్పలేదని ఎవ్వరైనను పలుక గలరా? అరేబియా దేశపుసాంప్రదాయము ననుసరింపవలెనన్న వారు తరుచుగా మేకలను బలియొనర్తురు. బలియొనర్చుటకు అన్నిజంతువులకన్నను గొఱ్ఱెయే శ్రేష్ఠమని మహమ్మద్ చెప్పిన ట్లున్నది. కావున ఆయనయిష్టప్రకారమే నడువవలెనన్న గొఱ్ఱెలనే బలియొనర్పవలెను. మనదేశమున గొఱ్ఱెలు మేకల కన్నను ఆవుమాంసము చౌకయగుటచేతను, మహమ్మదీయులు చాలమంది పేదవారగుటచేతను గోవులనే వారు తరచుగా బలి యొనర్చుచున్నారని కొందరు వాదింతురు. కాని పేదవారు బలియొనర్పనక్కఱలేదని ఖొరాను స్పష్టముగా బోధించు చున్నది. హిందూదేశమునందు తప్ప తదితరమహమ్మదీయ దేశములలో గోబలి లేకుండుటనుబట్టి ఈఆచారము మహమ్మ దీయులు మనదేశమున ప్రవేశించినతరువాతనే ఆరంభమయ్యె నని తేలుచున్నది.

"ఇస్లామ్‌గోరక్షణ"అను ఒకగ్రంథములో మహమ్మద్ తనభార్య యగు "అయేషా"తో ఇట్లనినట్లున్నది:— "ఆవు పాలు చాల ఆరోగ్యకరమైనవి. ఆవుపాలు నేయివలన చాల వ్యాధులు కుదురును. గోమాంసము రోగహేతువు" దీనినిబట్టి మహమ్మద్ కూడ గోవుయొక్క ఉపయోగము గుర్తించెననిన మాట. భూమి గోవుయొక్క ఒకకొమ్ముమీద నిలిచియున్న దని మహమ్మదీయ శాస్త్రమునం దున్నది. చారిత్రకముగ చూచిన మహమ్మదీయ చక్రవర్తులు చాలమంది గోవులనాదరించినటుల తెలియుచున్నది.

—♦ మహమ్మదీయ చక్రవర్తులు ♦—

(ఫాహియాన్)

విక్రమాదిత్యుని కాలమున 406-412 లో ఫాహియాన్ అను చైనాదేశపు యాత్రికుడు మన దేశము చూడ వచ్చెను. ఈతనికాలములో పశుచికిత్సాలయములు స్థాపింప జేసెను. జీవహింస జరుగకుండ కాపాడెను. బీదలకు ఔషధ శాలల నేర్పాటుచేసెను.

— ఘియాస్ - ఉద్దీ - దీన్ - బల్బన్ ♦—

ఈతడు 1266-1286 వరకు రాజ్యము చేసెను. ఈతడు రాజ్యమునకు వచ్చినతరువాత రాజ్యములో పూర్వము జరుగు చుండిన అనేకదురాచారముల నణచెను. వ్యవసాయాభివృద్ధికై పాటుబడెను. గోహింసను చాలవరకు తగ్గించెను. రైతులకు చాల ఉపకారములు చేసెను.

—♦ ఫిరోజ్‌షాహా ♦—

మహమ్మద్ తుఘ్లఖ్ అనంతరము ఫిరోజ్‌షాహా 1351-88 వరకు రాజ్యము చేసెను. ఈతను మంచిసమర్థుడు. రాజ్యపాలన చక్కగా నెరిగినవాడు. పాఠశాలలు, జంతు చికిత్సాలయములు ఆనకట్టలు కట్టించెను. అందువలన ఈతని ప్రభుత్వము ఇప్పటికిని జ్ఞాపక ముంచుకొనదగి యున్నది. యమునా సట్లెజ్ నదులలోనుండి వ్యవసాయమున కుపయోగమగు కాలువలు త్రవ్వించెను. బీడుభూములను తోటలుగను మాగాని భూములుగను మార్పించెను. ఈతనికాలములో గోహింస చాలా తక్కువగా నుండెను.

—♦ బాబరు ♦—

బాబరు ముఖల్‌వంశపు మొదటిచక్రవర్తి. ఇతను శౌర్యమును, సూక్ష్మబుద్ధియునుగలరాజు. బాబరుసింహాసనారూఢుడై రాజ్యమేలిన కొలదికాలములో గోహత్యావిషయమై హిందువులయొక్క గాఢమగుపరితాపమును గ్రహించెను. మొగలాయి ప్రభుత్వము స్థాపించి బాబరు సింహాసన మధిష్ఠించిన వెంటనే యతడు హిందువులకు ఈవిషయమునగల భావస్థిరత్వమును గుర్తించి తనకుమారునిపేర వ్రాసిన మరణ శాసనమునందు హిందువుల మనోభావమును గమనించి గోవధను మాన్పింపు మని ఆదేశించెను. ఈ మరణశాసనముయొక్క అసలునకలు భోపాల్ సంస్థానపుస్తకభాండాగారములోయున్నది. దానిలో ఈ క్రిందివిషయములు గలవు.

1. మతద్వేషములను నీదరికి రానీయకుము. దేశములోని సర్వమతములహక్కులను గాపాడుచు వారి యాశీస్సుల బొంది చిరకాలము భూపాలనము చేయుము.

2. ముఖ్యముగ గోసంహారమును బూర్తిగ రూపుమాపుము. దానివలన నీవు భారతీయుల హృదయపీఠము నలంకరింపగలవు. హిందూదేశీయుల కృతజ్ఞతాప్రవాహమున నీవు జలకమాడగలవు.

3. ఇతరుల దేవాలయముల నాశనముచేయక న్యాయము పాలించుచు రాజునకును ప్రజలకు నుండవలసిన సుహృద్భావము చెడకుండున ట్లొనర్చి శాంతిని నెలకొల్పుము.

4. దౌర్జన్యము, దురహంకారములచేగాక శాంతియుతమగు పరిపాలనద్వారా మహమ్మదీయ సామ్రాజ్యలక్ష్మి చిరకాలము వర్ధిల్లగలదు.

5. షయ్యా సున్నీలలో భేదములు పోగొట్టి ఇస్లాము మతముయొక్క బలమును పోషించుము.

6. ప్రజలయొక్క చిత్తవృత్తులను ఋతుభేదములతో పాటుగ గమనించి రాష్ట్రమున కల్లోలము లేకుండ గాపాడుము.

బాబరు స్వతస్సిద్ధముగ భారతీయుడు కాడు. అతడీ దేశమునుజయించి కొంతకాలము పరిపాలించి హిందువులప్రేమ మన్ననలను సంపాదించి ముసల్మానురాజ్యమును స్థిరస్థాయిగ

నెలకొల్పెను. అన్యదేశజుడగు బాబరు గోవధయెడల హిందువులు బొందువిషాదమును గుర్తెరిగి గోవధను నిర్మూలము గావించినపుడు అతనియనంతరము భరతభూమిని బాలించిన ముసల్మానుచక్రవర్తులిచట హిందువుల సరసనుబట్టి పెరిగి హిందువులతోబాటు భరతమాతరక్తమును బంచుకొని పుట్టియుండుటచే వారు హిందువుల మతాచారములపట్ల నెక్కువ యాదరణమును జూపియుండిరని భావించవలెను. బాబరు 1526 నుంచి 1530 వరకు రాజ్యము పరిపాలించెను.

—♦ హుమాయూన్ ♦—

ఇతను 1530 నుంచి 1556 వరకు రాజ్యము పరిపాలించెను. చరిత్రలవలన స్పష్టముగా తెలియకున్నను తన కుమారున కిటిహితమొసగిన బాబరు తానుమాత్రమీపద్ధతి నవలంబించియే యుండుననితోచును. సుపుత్రుడగు హుమాయూన్ కూడ తండ్రియీ దేశమును పాలించియే యుండవచ్చును. తనతండ్రిమరణశాసనములోని యితర విషయములను సక్రమముగ జరిపించినయతడు ఈ విషయమునుగూడ జరిపించి యుండడనుటకు, అందులో హిందువులకు గొప్పస్నేహితుడగు నతడు, జరిపించి యుండడనుటకు నవకాశము లేదు. హిందూ పురుషులేగాక ఘోషాస్త్రీలుగూడ నాతనియెడల విశ్వాసము గలిగియుండిరి. ఇందుకు తార్కాణముగ చిత్తూరుకోటను బహదూర్‌షాహ ముట్టడించినపుడు ఉదయపురరాణీ హుమాయూన్ సహాయము నపేక్షించి వాని కొరకకంఠహారము కానుకగా పంపి "నీ సోదరికి తోడ్పడు" మని రాయబారముపం

నపుడు హుమాయూను అందుల కెంతయు సంతసించి వెంటనే యుద్ధసన్నద్ధుడై ఆమెకు దోడ్పడెను. ముస్లిమ్ప్రభువులయెడ హిందువులకు గల యమిత గౌరవమున కింతకన్న వేరు తార్కాణ మవసరము లేదు. తన యౌదార్యముచే హిందూ స్త్రీ పురుషుల యవ్యాజానురాగమునకు పాత్రు డయ్యెను. ఈయనకాలములో గోవధను చాలవరకు మాన్పించెను. గోసంబంధమైన నీతులను తన మతములవారి కెరింగించెను.

—• అక్బరుచక్రవర్తి •—

ఇతను 1556-1605 వరకు రాజ్యము చేసెను. అక్బరు తన రాజ్యములో ప్రజల నందరిని పక్షపాతము లేక పాలించు చుండెను. హిందువులను గౌరవించుచు వారి పుస్తకముల యందు విశ్వాసము గలిగి యుండెను. తన రాజ్యమున పశు మాంసమును దినగూడదని ఆజ్ఞాపించెను. సహగమనము కూడ దనెను. వ్యవసాయము, పశుపోషణలో చాల శ్రద్ధవహించెను. ఫసలీ అనునది ఈయనకాలములోనే పుట్టినది. అక్బరుచక్రవర్తి గోవధను పూర్తిగ నాశనము జేసియు, హిందువులతో సంబంధ బాంధవ్యములు గావించియు, రాజ్యపరిపాలనలో హిందువులను సైన్యాధిపతులుగను మంత్రులుగను నియమించియు, హిందువులయెడ సానుభూతిగలిగియుండినట్లు "ఆయని అక్బరీ" మున్నగు గ్రంథములలో గాననగును. అక్బరు పాదుషాయనంతరము జహంగీర్ కాలమున గూడ అక్బరుజన్మదినోత్సవమును దర్బారుఉత్సవమును సక్రమముగ జరుపుచుం

డిరి. ఆ రెండుదినములందును జీవహింస యణుమాత్రమైనను జేయరు. వేట కూడ గట్టిపెట్టెడివారు.

—♦ నాజరుద్దీన్ కుస్రూ ♦—

ఈతనిపరిపాలనలో హిందువులు సుల్తానుప్రాపకమును బడసిరి. ఇతని రాజ్యములో గోవధ పూర్తిగా రూపుమాసెను. కొంతకాలమునకు జిజారీపన్ను మరల ప్రయోగింపబడెను. కొంతకాలమునకు అక్బరుచక్రవర్తి గోవులను సంహరించగూడదని తీవ్రమగు శాసనము గావించి దీనికి ప్రత్యామ్నాయముగ విధింపబడినపన్నును రద్దుచేసెను.

—♦ గోహత్యపై సుంకము ♦—

గోహత్యను పూర్తిగా మాన్పుటకు కసాయివాండ్రపై గోవునకొక్కటికి 12 జేటలు పన్ను మహమ్మదీయప్రభువులు విధించిరి. ఫిరోజ్‌షా చక్రవర్తి రాజ్యమేలుచుండగ కటికవాండ్రందరు నీపన్ను దీసివేయుడని గోలచేయగా రద్దుపరచెను. ఫిరోజిషా తొగ్లకుగారి పరిపాలనకు పూర్వము రెండువందల సంవత్సరములనుండి ఈపన్ను అమలులో నుండెను. గోవధ తగదని శాసించుటకు బదులు ఈపన్ను విధించిరి. దీనినే జిజారీపన్ను అందురు. మహమ్మద్ షా తుగ్లక్ కాలమున రాజమందిరమునందలివంటశాలలో గోమాంసము వండుటగాని రాజు దానిని భుజించుటగాని మృగ్యముగ నుండెను. గ్రంథకర్తలు పెక్కండ్రు మహమ్మదీయ చక్రవర్తుల సువారములను బూర్తిగ వర్ణించియుండిరి. గోమాంసమును వాటియందు

పచన మొనర్చినట్లెన్నడును ఎచ్చటను వ్రాయలేదు. రెండవ గయాజుద్దీన్ తుగ్లక్ కాలమున గుజరాతురాష్ట్రమున కధిపతిగ నియమింపబడి పరిపాలనము గావించుచుండిన ఫర్హాత్ ఉల్ముల్కు హిందువులయభిప్రాయమును మన్నించి గోవధ కంగీకరింపలేదు.

—♦ అక్బరుకాలమునాటిపంట ♦—

కలకత్తాప్రాంతములయం దెక్కువ ప్రచారములో నున్న మరియొక కారణముకూడ కలదు. ప్రతిదినము వందల కొలది గోవులను కలకత్తాకు గొనిపోయి "ఫుకా" యను కృత్రిమమార్గమునగూడ ఆరేడుమాసములవరకు వానినుండి విపులముగా పాలుపితుకుదురు. ఈరీతిగా రెండు, మూడు ఈతలు గడచినతరువాత గోవులు అస్థిపంజరములగును. పాడివడియుగానె వానిని కటికవానికి విక్రయింతురు. గోవృషభములసంఖ్య క్షీణించుటచే భూమికి ఎరువు వలయునంత దొరకుటలేదు. అందువలన ధాన్యోత్పత్తి తక్కువగుచున్నది. అక్బర్ చక్రవర్తికాలమున 5 మణుగులగోధుమలు పండునట్టిభూమియందు ప్రస్తుతము 3 మణుగులు పండుట దుస్తరముగానున్నది. 40 సంవత్సరములకు పూర్వము రూపాయకు 20 శేర్లు దొరకునట్టి బియ్యము ప్రస్తుతము 5 శేర్లయినను దొరకుట కష్టముగా నున్నది. ఇటులనే శెనగలు గోధుమలు పూర్వము రూపాయకు 40 శేర్లవంతున అమ్ముచుండెడివారు. ఇప్పుడవి క్రమముగా నాలుగు, ఆరు శేర్లవరకు విక్రయించబడుచున్నది. నెయ్యిధర రూపాయకు శేరున్నరవంతున నుండెను. ప్రస్తుతము రెండు

న్నరరూపాయలకు ఒక్క-శేరైనను దొరుకుట దుర్లభముగా నున్నది. ధరలీవిధముననుండిన కడుపునిండ ఆహారమెట్లు లభించును? వారు దుర్బలులై నిరుత్సాహులై యుండుట ఆశ్చర్యము కాదు.

—♦ మోటురాతియుగము ♦—

ఇప్పటికి ఇరువది ముప్పదివేల సంవత్సరములక్రిందట పూర్వకాలమున ఈ పేరు తగియున్నది. అపుడు యీ దేశమంతయు కారడవులతోను, భయంకరమృగములతోను నిండియుండెడిది. మనుష్యులుకూడ మృగతుల్యులై ఎచ్చటనో కొన్నిప్రదేశములందు మాత్రము నివసించుచుండెడివారు. అడవులలోనున్న కందమూలములు వారికి ఆహారము. ఎంతో కష్టపడి వారు వేటాడుచుండెడివారు. వారి ఆయుధములు రాళ్ళతో తయారుచేసిన గొడ్డళ్ళు, బాకులు, కత్తులు, ఈటెలు మున్నగునవి. నిప్పుచేయుట వారికి తెలియని కారణమున వేటాడి తెచ్చిన జంతువుల పచ్చిమాంసమునే తినుచుండెడివారు. ఇండ్లు కట్టుకొనుట తెలియకపోవుటచే ఏచెట్లక్రిందనో, ఏపొదలమధ్యనో నివసించుచుండెడివారు. వారి వస్త్రములు చెట్లఆకులు, మృగములచర్మములు నై యుండెడివి. చనిపోయినవారిని కాల్చివేయుటగాని, పూడ్చివేయుటగాని వారి ఆచారముకాదు. వానిని బయళ్లలో పక్షుల కాహారమగునటుల పారవైచెదరు. వింధ్యపర్వత ప్రాంతములందు నివసించు అడవిజాతివారు, ఓఢ్రదేశములోని జువాంగులు, చోటనాగపూరు, సంతల్ పరగణాలలోనికోలులు, సంతలులు, ఉత్తర

పర్కారులలోను, మధ్యపరగణాలలోను నివాసము చేయు ఖాండ్లు, నీలగిరిలోని తోడాలు మున్నగువారిని ఈ రాతి యుగపు జనుల సంతతివా రని చెప్పవచ్చును.

—♦ నునుపురాతియుగము ♦—

క్రీ. పూ. 20000 సం॥ నుండి క్రీ. పూ. 30000 సం॥ వరకు ఈయుగము జరిగెను. వేటకన్న వ్యవసాయమే వీరికి ప్రధానజీవన మయ్యెను. వరి కాయధాన్యములు మున్నగునవి పండించుకొనసాగిరి. నిప్పుచేయుట తెలిసినందున వీరు ధాన్యాదులను వంటచేసికొని తినుచుండెడివారు. కుక్క, మేక, గొర్రె, ఆవు, ఎద్దు మున్నగు జంతువులను మచ్చికచేసికొని పశువుల మందలను సమకూర్చుటలో వీరు సమర్థులైరి. పాలు, పెరుగు, వెన్న వీరికి సమృద్ధిగా నుండెడిది.

—♦ ద్రావిడులు ♦—

క్రీ. పూ. 30000 సం॥ నాటికి మన దేశమంతయు వీరిచే నిండియుండెను. వీరు వ్యవసాయముచేసి పెక్కుధాన్యములు పండించుటయేగాక విదేశములతో పెక్కువ్యాపారములు చేసి యెక్కువ లాభమును పొందియుండిరి. నదీతీరములందు నివసించుచు వ్యవసాయము చేయుచుండెడివారు కొందరు. మఱి కొందరు మెట్టప్రదేశములందు నివసించుచు మెట్టధాన్యము పండించు చుండెడివారు. అడవుల సమీపమున కాపురము చేయుచు పశువులనే ఆధారముచేసికొని యుండెడివారు మరి కొందరు. పర్వత ప్రాంతములందు నివసించుచు వేటనే జీవనో

ప్రాయముగా కలిగినవారు కొందరు యుండెడివారు. వారు గ్రామశక్తులకు బలులుగా జంతువులను నిచ్చుచుండెడివారు. ఆ కృష్ణుడుకూడ ద్రావిడులలోని గొల్లవారిచే పూజింపబడిన దైవ మని కొందరు తలంతురు.

—♦ బౌద్ధయుగము ♦—

క్రీ. పూ. 500 వ సం॥ ప్రాంతమందలి స్థితిగతులు.

భారతయుద్ధము జరిగిన తరువాత అయిదారువందల సంవత్సరముల నాటికి అనగా రమారమి క్రీ. పూ. 500వ సం॥ ప్రాంతమున ఉత్తరహిందూస్థానమునందు పదునారు స్వతంత్ర రాష్ట్రము లున్నట్లు తెలియుచున్నది. కురుపాంచాలములు వీనిలో చేరియున్నను క్రీ. పూ. 600 సం॥ నాటికి వీనిప్రాము ఖ్యత తగ్గిపోయెను. వీనిస్థానమున కోసల, కాంచి, కౌశాంబి, అవంతి, మగధ మొదలగు రాజ్యములు మిగుల ప్రఖ్యాతి గాంచి యుండెను. బుద్ధుడు తనమతమును బోధించుటకు ఆరం భించినపుడు మగధరాజ్యము గొప్పదశలో నుండెను. ఆరాజ్య మును బింబిసారుడనురాజు పాలించుచుండెను. ఆతడు బుద్ధుని రప్పించి అందరికి మతబోధ చేయించెను.

పామరము లేకుండుట, అన్నిజంతువులయెడ కరుణ గలిగియుండుట, సకలజంతువులను తనవలెనే యెంచి జీవహింస చేయకుండుట మొదలగునవి ఈమతముయొక్క ముఖ్యోద్దేశ్య మైయున్నది.

"అహింసా పరమోధర్మః" అను మహావాక్యమే ముఖ్య సిద్ధాంతముగా గల బౌద్ధ జైనమతములు గుర్తించినట్లు మానవ పశుజీవితముల పవిత్రతను మరి యే యితర మతమును గుర్తించలేదు. యజ్ఞములు, బలులు, మున్నగు కర్మకాండ లేమియు ఈ మతములందు లేవు. పశుబలికన్నను ఆత్మబలియే సర్వోత్కృష్టమైనదని బుద్ధుడు చాటెను. బలి యన్న ఆంతరంగికమైనదే గాని బహిరంగమైనది కాదు. "జాతకమాల"యం దొక కథ యున్నది- బోధిసత్త్వుడను రాకొమారుడు గలడు. అతనిపురోహితుడు దేశమునందు వర్షము బాగుగా కురియుటకై యజ్ఞ మొనరింపుమని అతనిని ప్రోత్సహించెను. అప్పుడు బుద్ధు డా పురోహితుని ఈ రెండు ప్రశ్న లడిగెను.

యజ్ఞమొనరింపబడు జీవములు స్వర్గమునకు పోవుచో పశువధ యొనర్పకుండ బ్రాహ్మణులు తమ్ము తామే వధించుకొనరాదా? అప్సరసలచే వడ్డింపబడు అమృతాన్నమును భక్షించు దేవతలు ఈ పశుబలులకై యాసింతురా? ఈ ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తర మొసగలేక ఆ విప్రుడు యజ్ఞము చేయించుట మానెనట. బౌద్ధమత గ్రంథములం దిట్టి కథ లనేకములు గలవు.

బుద్ధునికాలములో భూతదయ పశుసంరక్షణ విజృంభించినది. బుద్ధునిసందేశము నలుగడల వ్యాపించెను. ఆ దినములలో బుద్ధుని ప్రోద్బలముచేత కొందరు రాజులు కూడ పశురక్షణవిషయమై శ్రద్ధ తీసికొనిరని తెలియుచున్నది.

చరిత్రను క్రమపద్ధతిని పరిశీలించినచో అశోకుని దినములలో గూడ పశురక్షణ బాగుగా సాగిన దని విశద మగుచున్నది. అశోకునికాలమునాటికి ప్రజలు వ్యక్తిగతముగ పశువులను పెంచి సేద్యము చేయుచుండెడివారు. రాజు తన ప్రజలకు తగినరక్షణమొసగుట తనవిధి యని గుర్తించెను. అందుచేత ప్రజలు సుఖజీవనము సాగించిరి. ఇది కారణముగ ప్రజలు తమపశుసంపదను కడుశ్రద్ధతో అడవిప్రదేశములలో ఘల్లరకు దీసికొని మేపుచుండెడివారు. మనుష్య వైద్య చికిత్సాలయములతోపాటు పశుచికిత్సాలయములను స్థాపించి పశువర్ధనమునకు మూలకారకు డాయెను. అశోకచక్రవర్తి యూరపుఖండములోగూడ పశువైద్యశాలల నేర్పరచెనట.

గ్రామమునకు దగినటుల గోవులు తిరుగుటకు తగినభూమి నేర్పరచెను. దున్నకుండినభూములలో పశువులమేతకుగాను బీళ్ళను యేర్పాటుచేసెను. పశుజాతులకు వేరువేరు నామములు బెట్టి పైకి దీసికొనివచ్చెను. అరణ్యమునందు మేయు పశువులకు దొంగలు, మృగములు సర్పములు మొదలగువానినుండి బాధ లేకుండగ వేటకుక్కలసహాయము గల వేటకాండ్రతో నరణ్యమును శోధింపుచు ఋతువుల ననుసరించి యరణ్యమును భాగించి పశువులకు మేపించుచుండుట, మజ్జిగను కుక్కలకు పందులకు బోయించుచుండుట, చోరులచే నపహారింపబడిన పశువును బట్టి తీసికొనివచ్చినవారిని సత్కరించుట, వ్యాధి పశువులకు చికిత్సలు చేయించుట, మొదలగు కార్యక్రమములు ఆకాలములో జరుగుచుండెడివి.

గుప్త మహారాజుల నాటి కీరాజకీయతంత్రిత విస్తరించినది. ప్రభుత్వమే స్వయముగ ప్రజల కావశ్యకము లగు విషయములను దెలిసికొని చేయూత నొసగుచుండెడిది. ఆదినములలో పశువులకొరకు కొన్ని భూములను సేద్యము చేయకుండ పచ్చికబయళ్ళనుగా వదలిపెట్టెడివారు. రాజు తనపశుసిబ్బందికై వేరువేరు పచ్చికబీళ్లను ఏర్పాటు గావించెడివాడు. ఏనుగుల కొకబీడు, గుఱ్ఱముల కొకబీడు, ఎద్దుల కొకబీడు, లొట్టిపిట్టల కొకబీడు. ఈవిధముగ జంతుజాతిని ప్రత్యేకస్థలములందు నియమించి మంచిపోషణ జరుగునట్లు అజమాయిషీని తీసికొనెడివారు. తనదేవిడీయందు పశుహింస జరుగుటకు వీలు లేదని యశోకుడాజ్ఞాపించెను. బౌద్ధమతమును స్వీకరించినపిదప రాజులు చాలామంది పశుసంరక్షణ జరుపుచుండెడివా రని తెలియుచున్నది. ఈరీతిగా హిందూయుగములో చాలవరకు పశురక్షణ జరుగు చుండెడిది.

మిహిరగులుడను రాజుమాత్రము ఏనుగులను కొండలపై నెక్కించి యచటనుండి దొర్లింపించెడివాడు. ఆయేనుగులగతి యేమి? విగతజీవములై క్రిందపడుటే! ఎంతఘోరము? అశోక కాలములో పశువధ చేయరాదనియు ప్రతిపక్షమునందు మొదటి 8, 14, 15 వ దినములందునను, పండుగలందును, పుణ్యతిథులందును, ఉపవాసదినములందును, ఎద్దులు, గొఱ్ఱెలు మున్నగువానిని బుడ్డకొట్టరాదని ఆజ్ఞాపించెడివాడు. అశోకుని మరణమునకు, హర్షవర్ధనునిపరిపాలనకు మధ్యనున్న కాలమున ఈయుద్యమమువిషయమున తగినంత శ్రద్ధ కన్పట్టలేదు.

కాశ్మీర దేశమున ఆరవశతాబ్దమున గోపాదిత్యుడును, తొమ్మి దవ శతాబ్దమున అనంతవర్మయు, గుజరాతు దేశమున పండ్రెం డవ శతాబ్దమున కుమారపాలుడును, ఈపశురక్షణావిషయమై చాల శ్రద్ధ తీసికొనిరి. ఛత్రపతిశివాజీకాలమున ఈయుద్య మము మంచియున్నతస్థితియందున్నట్లు "శివదిగ్విజయ"మను గ్రంథము తెలుపుచున్నది.

బౌద్ధకాలపశువర్ధనము

(క్రీ. పూ. 500 మొదలు క్రీ. శ. 500 వరకు.)

ఈ కాలమున పశువు లత్యధికముగ వృద్ధినొందినవి. బౌద్ధమత ప్రచారమువలన పశుమేధము లడుగంటినవి. జైన మతాతిశయమువలనను, అశోకాది సామ్రాట్టులయొక్క ప్రేర ణమువలనను, జీవదయాళుత్వ మభివృద్ధినొంది మానవవైద్య శాలలతోపాటు పశువైద్యశాలలును బయలుదేరి పశువర్ధనము నకు గారణమైనవి. అశోకచక్రవర్తి యూరపుఖండములో నుండి పశువైద్యశాలల నేర్పరచియుండెనట. అతడు స్వదేశ మున నెంత అభివృద్ధిచేసియుండునో మన మిపు డేమి చెప్ప గలము? గ్రామనిర్మాణము గోవృద్ధి కనుకూలముగా నుండ వలె నను శేష మానాడు గలదు.

(1) గ్రామమునకు దగినటుల గోవులు సంచరించుట కును, బ్రాహ్మణుడు గడ్డి, పువ్వులు, సమిధలు, తెచ్చుకొనుట కును రాజు తగినభూమి నేర్పరుపవలెను. గ్రామమునకు, పొల మునకు నడుమను నూరుధనస్సులు (400 మూరలు) ప్రమా

ణముగల మందబయి లుండవలెను. ముండ్లు రాళ్లుగల ప్రదేశ మైనచో నంతకు రెండురెట్లు ప్రమాణముగల మంద లుండ వలెను.

(2) దున్నకుండగ నుండిన భూములలో పశువుల మేతకుగాను బీడులను విడువవలెను. గోజాతి విశేషముగా నుండుటచేతను, వేర్వేరుగురుతుల బెట్టుకొని నాటివారు వ్యవ హరించుచుండిరి. కొన్నిట నిట శ్రీయుత పెండ్యాల వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు తెలుపుచున్నారు.

(3) ఔక్షవము - ఎద్దులగుంపు
గవ్యా - ఆవులగుంపు
వాత్సకము - లేగలగుంపు

ఒక్కొక్కదానినే గుర్తుపట్టవలసిన యెడల

మహోక్షము - పెద్దఎద్దు
జాతోక్షము - బలిసినయెద్దు
తర్ణకము - అప్పుడు పుట్టిన లేగ
శకృత్కరి - ఏడాదివయస్సు దాటనిదూడ
దమ్యము - దున్నెడియీడుగలగిత్త
ఆర్షభ్యము - ఆబోతగుటకు తగిన యెద్దు
ఇత్వరము - ఆబోతు
నస్యోతము - ముక్కున త్రాడుగుచ్చినయెద్దు
ప్రష్ఠవాట్ - దున్నుట, మోయుట, నేర్చుకొను చుండిన యెద్దు
శాకటము - బండియెద్దు

ప్రాసంగ్యము - దున్నెడియెద్దు
(4) అశ్వము - చురుకుగ నడచు ఎద్దు
అశ్వతరము - వేసడమువలె పరుగెత్తుయెద్దు.
(5) ఇట్టివిభాగములే యావులకును గలవు.
నైచికి - మంచియావు, వశ - గొడ్డావు
అవతోక - దైవవశమున ఈచుకొనిపోయినయావు
వేహత్ - ఆబోతెద్దెక్కుటచే ఈచుకొనిపోయినయావు.
సంధిని - ఎదబోవుయావు
ఉపసర్య - పొర్లుదగియున్నయావు
ప్రిష్ఠౌహి - లేజూడియావు
పరేష్టుక - పెక్కేతలీనినయావు
ద్రోణదుఘ - నాలుగుసేర్లనిచ్చునావు.
కౌటిల్యునివ్యావహారిక ద్రోణము 187 పలములయెత్తు.
సమాంసమీనా - ప్రతివత్సరమునను ఈను ఆవు.

ఇటులనే యేండ్లననుసరించి "ద్వివర్ష, త్రివర్ష"యను పేరుల పెట్టుచుండిరి.

విస్తారము పాడియుండుటచేతను, పాలు, పెరుగు, మజ్జిగ, వెన్న, నేయి మొదలగువానియం దుండు వేర్వేరుభేదములకు వేర్వేరుపేరుల బెట్టుచుండిరి. మేకలను గొఱ్ఱెలను రోమముల కొరకును, పాలకొఱకునుగూడ బెంచుచుండిరి. మేకబొచ్చుతో నేసినబట్ట కొక పేరును, గొఱ్ఱెబొచ్చుతో నేసినబట్ట కింకొక పేరును బెట్టుచుండిరి. చెవులపిల్లిబొచ్చుతో నేసినబట్ట కలదని యమరుడు వైశ్యవర్గులో వ్రాసియున్నాడు. (ఇది నేటివ్యవ

సాయ శాస్త్రజ్ఞు లెరుగరు. దానికి "శశోర్ణ"మని పేరు. కడచిన యూరోపా మహాసంగ్రామమునందు భారతీయు లాహారము కొరకు తమ దేశమునంగల గొఱ్ఱెలను, మేకలను, నామమాత్ర శేషముగ వధించుటచేతను "ఊలు"బట్ట లా దేశమునం దరుదైనవట. ధీశాలురగు జర్మనీదేశీయు లిపుడు కుందేళ్ళ బొచ్చుతో నేసిన బట్టలు, ఊర్ణవస్త్రములకు మారుగా వాడవచ్చుననియు కుందేళ్ళు చిరకాలములో బెరుగుననియు గనిపెట్టి యటు చేయుచుండి రని వార్తాపత్రికలలో జదివియున్నాము. శశోర్ణము బౌద్ధకాలముననే భారతీయులచే కనిపెట్టబడినదని గ్రంథములు చెప్పుట యాశ్చర్యకరమైనది.

ఆంగ్లకళాశాలలలో రక్తప్రసారమును, హృదయకోశ పరిశీలనమును విద్యార్థులకు జూపుటకుగాను శారీరశాస్త్ర (ఫిజియాలజి) పండితులు దానిని తెప్పించుచుందురు. చెవుల పిల్లి మాంసాహారులకు భోజ్యముకూడ అగుచున్నది. కాన వర్తక వాణిజ్య, శారీరశాస్త్రములద్వారా మిక్కిలి యుపయోగించు "శశవర్ధనము" భవిష్యత్కాలమున నవసరమగునేమో? గేదెపాల నుపయోగించుచున్నటుల సామవేదము నందేగలదు. కాని యజుర్వేదమునందు "దున్నపోతు" మృగముగా వర్ణింపబడుటచే మహిషముచే దున్నుటగాని బరువును మోయించుటగాని బండినిలాగించుటగాని క్షాత్రకాలమున లేదని తలంచవలెను.

బౌద్ధకాలగ్రంథములలో మహిషవాహన మచటనచట వర్ణింపబడుటచే నప్పటినుండియే మహిషము వ్యవసాయాంగ

జంతువుగా మారియుండును. ఈకాలమున నింతగ పాడిపంట లభివృద్ధినొందినను, దేశీయులకు తృప్తి కలుగక మహాకవులు తమగ్రంధములయందు పాలసముద్రమును, పెరుగుసముద్రమును, నేతిసముద్రమును, చెఱుకుసముద్రమును గల్పించిరి. మధువుల దృప్తినొందించుటకు కాబోలు కల్లుసముద్రమును గూడ కల్పించిరి. నేటికాలమునందు భరతఖండమునందేగాక ప్రపంచమంతటను ఇక్షు, దధి, క్షీర, సర్పి సముద్రములకంటె సురాసముద్రమే హెచ్చుగ నుప్పొంగుచున్నది. పాడి యైశ్వర్యమునకు నెలవగునుగాన క్షీరమునుండియే యైశ్వర్యాధిదేవతయగు లక్ష్మియం దుద్భవించెనని పండితులు కవులు కల్పించియుందురు. కర్షకులయింట పాడియుండుననియు, వారి యింటనే లక్ష్మియుండుననియుదలచికాబోలు "హాలచక్రవర్తి" గాధాసప్తశతియను ప్రాకృతకావ్యమునందు కర్షకతనూజ నిటుల వర్ణించియున్నాడు. పధికులు వ్యవసాయకునింట పిండిబొమ్మవలె తెల్లగనుండిన వానికూతుంజూచి పాలసముద్రము నుండి పుట్టినలక్ష్మియేమో యని రెప్పవేయక చూచుచున్నారు. నాటిమహారాజులు విశేషగోబృందము కలవారై యుండిరి. దానిని దిలీపునిగాధలో కాళిదా సిటుల వర్ణించియున్నాడు.

'ఓ దిలీపా! యీయావొక్కదానిచేతనే గురువున కపరాధము జేసితినని తలపకుము. వసిష్ఠునికోపము పోగొట్టుటకు నీకడ కుండంతపొదుగుగల కోట్లకొలదియావులు లేవుకనుకనా?' గోవత్సను లవధ్యములని చాణక్యుడు తన యర్ధశాస్త్రమునం దిటుల వ్రాసియున్నాడు.

లేగదూడలు, వృషభములు, గోవులు నవధ్యములు. వీనిని వధించువాని కేబదిపణములు దండము. నాటి మహారాజులు విశేషగోబృందముకలవారై తమగోవులపై గోధ్యక్షుడను నుద్యోగినిగూడ నుంచి గోబృందాభివృద్ధికి తోడ్పడుచుండిరి. గోవులు, మహిషములు, మేకలు, గాడిదలు, ఒంటెలు, గుఱ్ఱములు, వేసడములు, మొదలైనవానియొక్క యోగక్షేమాభివృద్ధి జూచుటకు నాటిప్రభువులు తమ ప్రభుత్వమునందు వజ్రశాఖ యను నొకశాఖ నుంచిరి.

1. (అ) గోధ్యక్షుడు గోవులను జీతగాండ్రచే సంరక్షింపజేయుట.

(క) సంవత్సరమున కిరువదియొక్కమణుగు నేయి, కొంత మితిగల తోకవెండ్రుకలు, మృతగోవులనుండి కొంత చర్మము, నిచ్చుపద్ధతిని సమానసంఖ్యగల లేగలు, లేజూడియావులు, ముదరచూడియావులునూ చొప్పున గొల్లవాండ్రు సంరక్షింప నెంచుట.

(చ) సమాన సంఖ్య గలిగి రోగము, అంగహీనము, దొంగచేపు, కష్టమువిూద చేపు, చచ్చినలేగలు గల యావులను గొల్లవాండ్రకిచ్చి క్షీరాదులలో నర్ధభాగమొందుట.

(ట) శత్రుభయముచేతను, వనజంతుభయముచేతను, ఇతరులు గోధ్యక్షునకు సమర్పించిన గోవులను జాగ్రత్తపరచి వారిచ్చినదానిలో పదియవభాగమును వారికిచ్చుట.

(త) వృషభజాతులలో నేయేవృషభము ఎందెందు కుప యోగించునో ఆయాజాతుల నందందు సిద్ధపరిపించుట.

(ప) రోగమువలనను, వన్యజంతువులవలనను, సర్పాదులవలనను, దావాగ్ని మొదలగు నితరప్రమాదముల వలనను గోజాతిని రక్షించుచుండుట.

(య) చోరులచే నపహరింపబడిన గోవృషభముల బట్టి తీసికొనివచ్చిన వారిని బహూకరించుట.

(శ) బాలవృద్ధవ్యాధిత పశువులకు గోపాలురచే చికిత్సల జేయించుట - మొదలగుపనులను గోధ్యక్షుడు చేయింపవలెను.

గోపాలుడు గడ్డిని వేయువాడు, పాలు పితుకువాడు, పాలు, పెరుగు, నేయి మొదలగు వానిని జేయువాడు, (మృగాదిభయములనుండి రక్షించుటకు చచ్చినవానిచర్మాదుల జాగ్రత్త పరచుటకు) బోయవాడు నను నైదుగురునూరేసిగోవులకు జీతగాం డుండవలెను. అరణ్యమునందు మేయు పశువులకు దొంగలు, మృగములు, సర్పములు మొదలగువానినుండి బాధ లేకుండగ వేటకుక్కలసహాయముగల బోయవాండ్రచే నరణ్యమును శోధింపుచు ఋతువుల ననుసరించి యరణ్యమును భాగించి పశువులను మేపుచుండవలెను.

మజ్జిగను కుక్కలకును, పందులకును, బోయించుచు కొంత భాగమును భోజనముకొఱకు కంచుపాత్రిలో నుంచుకొనవలెను.

రుచికొఱకు జున్నును తెలికపిండిలో గలిపి యుపయోగించుకొనవలెను. (జున్నును తెలికపిండితో గలిపి నిలువ యుంచుకొనిన బాగుండునేమో! మనకు గొత్త.) కాని జున్నపాలలో పరిశుభ్రమగు తెల్లగుడ్డను తడిపి యారవేసి జాగ్రత్త

పరచి యవసరమయినపుడు మంచిపాలలో నా గుడ్డను నాన నిచ్చి యా పాలను గాచినచో జున్ను కలుగును. వర్షాశరత్ హేమంతఋతువులలో రెండుపూటలును, శిశిరవసంత గ్రీష్మ ఋతువులలో నొకపూట మాత్రము పాలు బిదుకవలెను. శిశిరర్తుత్రియములో రెండవపూట పాలు బితికిన వానిబొటన వ్రేలు దెగగొట్టుటయే దండము. (ఇది నాటి సంరక్షక శాసనముయొక్క ప్రాముఖ్యమని సూచించుచున్నది.)

పశుజాతికిడు మేత

ప్రతి పశువునకును యథేచ్ఛగ గడ్డిని నీటిని నిచ్చు చుండుటయేగాక యీ క్రిందివిధమగు నాహారము (దానా)ను గూడ నీయవలెను. ముక్కు కుట్టియు, చురుకుగా నడచు నట్టియు, బరువులను మోయునట్టి యెద్దులకు 40 తులముల గోధుమలు, 80 తులములు గడ్డి, 1 తులము తెలికపిండి, 10 కుంచముల పొట్టు, 5 తులములయుప్పు, ముక్కుపైన బూయుట కరసోలెడు నూనె, శేరు పానీయ ద్రవ్యము, 1 తులము మాంసము, 4 శేరులయవలు, లేక మినపపిండి, 4 శేరులపాలు లేక 2 శేరుల కల్లు, 1 శేరు నూనె, 4 తులములకారము, 4 తులముల అల్లపురసము ప్రతిదినము బెట్టుచుండవలెను. దున్నపోతులకు, ఒంటెలకు పైదానికి రెట్టింపును, వేసడములకు గోవులకు గాడిదలకు మొదటి దానిలో నొకవంతు తక్కువగాను ఆహారమిచ్చుచు నుండవలెను. పనిచేయుఎద్దులకు దానిపనిని బట్టియు, నాహారము నిచ్చుచుండవలెను. ఒకద్రోణమునిడి షుమారు నేడుశేర్లు

గల పాలనుండి యొకప్రస్థము (5 తులములయెత్తు) నేయి వచ్చును. గేదెపాలనుండి సగము హెచ్చుగను నేయివచ్చును. అయినను భూసారము, తృణోదకసారములనుబట్టి పాలు నేయి వృద్ధిక్షయము లగుచుండుట ననుభవముచే దెలిసికొన వలెను. ఇంకను విశేషము నెరుగగోరువారు కౌటిల్యప్రకర ణము చదువగోరెదను. నాటిపాడియొక్క విశేషము లిపుడు మనకు దెలియవుగాని పాలు, పెరుగు, నేయి, మనుష్యులేకాక కుక్కలు పందులు గాడిదెలకుగూడ తగినంతగా యుండెడివని మాత్ర మర్థశాస్త్రమును బట్టి తెలిసికొనగలము. ఈవిష యము భారతినుంచి తీసికొనబడెను.

—♦ చంద్రగుప్తుడు ♦—

మగధరాజ్యసింహాసనమునుఎక్కిన వారిలో ఇంతటిగొప్ప వాడును, బలపరాక్రమములు కలవాడును ఎవడునులేడు. మగధ దేశమున చంద్రగుప్తునియొద్ద రాయబారిగ నుండిన మెగ స్తనీసును, మరికొందరు గ్రీకులును మగధదేశముయొక్క ఆకాలపుస్థితి, గొప్పతనము, నాగరికత మున్నగు వాటిని గురించి గ్రంధములు వ్రాసియున్నారు. ఆకాలమున చంద్ర గుప్తునిదగ్గర అనేకవేల ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, ఎద్దులు, సకల విధములగు జంతువుల శాలలతో సహా ఉండెడివి. క్రీ. పూ. 316 సంవత్సరములకు చంద్రగుప్తుని కాలములో ఈకాలపునాటి పశుపక్షిఆలయములు ఊహించబడెను. ఇందు లకై విస్తీర్ణమైనప్రదేశములలో జీవహింస చేయనిపక్షులు, జింకలు, చేపలు మున్నగునవి పోషింపబడుటకై ఏర్పాట్లు చేయ

బడియుండెను. బౌద్ధమతములలో ప్రాణసంరక్షణ మహా పవిత్రవంతముగా నెంచబడియుండెను. ప్రతిజంతువునకు నీయ వలసిన ఆహారనిర్ణయముగల శాసనము లుండెను. జంతువునకు యేవయస్సులో నెంతఆహారము నీయవలసినది ఆరోగ్యము లోను, జాడ్యములోను నెంత ఈయవలసినదియు నిర్ణయింప బడియుండెను.

—♦ అశోకవర్ధనుడు ♦—

హిందూమతమున ఒకశాఖయై సామాన్యముగా నుండిన బౌద్ధమతమును గొప్పమతముగా అభివృద్ధిచేసి లోకమంతటను వ్యాపింపజేసినది ఈమహనీయుడే. లోకప్రఖ్యాతిజెందిన ఇండియాచక్రవర్తులలో అశోకమహారాజే మొట్టమొదటి వాడు. బౌద్ధనీతులను ఆయాదేశభాషలలో రాతిస్తంభముల పైన చెక్కించి ఆ స్తంభములను నానాప్రదేశములలో నాటించెను. వీటినే అశోకునిశిలాశాసనము లందురు. సత్ప్రవర్తన, పశువైద్యము, భూతదయ నీతులలో ముఖ్యమైనవి. జీవహింస మానుటయే ఈమతములోని ముఖ్యధర్మము. ఈయనకాలములో పశువులను కాలనిర్ణయ ప్రకారము మేపుటలో జాగ్రత్తగలిగి యుండిరి. గుఱ్ఱములు, ఏనుగులు, చేపలు, ఆట పక్షులు, ప్రతిజీవజంతువునకు పశువైద్యు డుండెను. షికారి, అధికారి, అటవీశాఖాధికారి, అశ్వదళాధికారి మున్నగు ప్రతియొక్కరు ఈరాజుకాలములో గొప్పపదవిని బొంది యుండిరి. ఈతనికాలములో ఎడ్లకు బుడ్డకొట్టుట మాన్పించె నట.

—♦ కనిష్కుడు ♦—

క్రీ. శ 120 వ సం॥ ప్రాంతమున కుషానులకు కనిష్కుడు రాజయ్యెను. ఇతను భరతఖండమును పాలించినరాజులందరిలోకూడ ప్రఖ్యాతి జెందినవాడు. అశోకుని తరువాత ఇంతటి గొప్పచక్రవర్తి మరియొకడు లేడనికూడ చెప్పవచ్చును. ఇతడుకూడ ఎన్నియో స్థూపములను, బౌద్ధమతములను కట్టించెను. ఇతనిస్థానమునందు బౌద్ధమతవిద్వాంసులెందరో యుండిరి. వారందరిలో ప్రసిద్ధిగాంచినవాడు అశ్వఘోషుడు. ఇదియునుగాక వైద్యశాస్త్రములలో గొప్పగ్రంథము వ్రాసిన చరకుడుకూడ ఈతనిఆస్థానమందుండినవాడే. ఈతని కాలములోకూడ పశుపోషణ, పశుచికిత్సలు చాలవ్యాప్తిలోనుండెను.

—♦ కృష్ణదేవరాయలు ♦—

బళ్లారిజిల్లాలో తుంగభద్రానదీతీరమున హంపియనునొకగ్రామము కలదు. 1509-1530 సం॥ వరకు కృష్ణదేవరాయలు విజయనగరమును పాలించుచుండెను. విజయనగర చక్రవర్తులలో ఇతడు మిగుల యుత్తముడు. అనేకరాజ్యములు జయించెను. ఇతడు అనేకగ్రంథములు స్వయముగా వ్రాసెను. ఆంధ్రభోజు డను ప్రసిద్ధి గాంచిన కృష్ణదేవరాయలఆస్థానమందుండిన అల్లసానిపెద్దన్న మనుచరిత్రమును, నందితిమ్మన పారిజాతాపహరణమును, తెనాలిరామకృష్ణుడు పాండురంగవిజయమును వ్రాసినటుల చరిత్రలవలన తెలియుచున్నది. ఈవిజయ

నగరమును నేను ప్రత్యక్షముగా చూచితిని- బలమైనదుర్గములు, నగరములు, మిద్దెలు, మేడలు, అంగళ్లవరుసలు, గుఱ్ఱపు తబేలాలు, ఆలోచనామందిరములు, ఇంక ఎన్నియో చిత్రచిత్రములు గలవు. ఈయనకాలములో ప్రతిదినము 4 వేల ఎద్దులు ప్రత్యేకముగ పోషింపబడుచుండెడివి. పెద్దపెద్ద రాతి తొట్టెలలో పాలుపోసి లేగలకు, ఏనుగుగున్నలకు, గుఱ్ఱపు పిల్లలకు త్రాగించెడివారట.

—♦ సారాంశము ♦—

"అహింసా పరమోధర్మః" అను మహావాక్యమే ముఖ్య సిద్ధాంతముగా గల బౌద్ధ జైన మతములు గుర్తించినట్లు మానవపశుజీవితముల పవిత్రతను మరి యేయితరమతమును గుర్తించలేదు. యజ్ఞములు, బలులు మున్నగు కర్మకాండలేమియు ఈ మతములందులేవు. పశుబలికన్నను ఆత్మబలియే సర్వోత్కృష్టమైనదని బుద్ధుడుచాటెను. బలియన్న ఆంతరంగికమైనదేగాని బహిరంగమైనదికాదు. "జాతకమాల" యందొక కథయున్నది. బోధిసత్త్వుడను నొకరాకొమారుడుగలడు. ఆతని పురోహితుడు దేశమునందు వర్షము బాగుగా కురియుటకై యజ్ఞమొనరింపుమని అతనిని ప్రోత్సహించెను. అప్పుడు బుద్ధుడా పురోహితుని ఈ రెండు ప్రశ్నలడిగెను.

1 యజ్ఞమొనరింపబడుజీవములు స్వర్గమునకు పోవుచో పశువధ యొనర్పకుండ బ్రాహ్మణులు తమ్ము తామే వధించుకొనరాదా?

2 అప్సరసలచే వడ్డింపబడు అమృతాన్నమును భక్షించు దేవతలు ఈ పశుబలులకై యాశింతురా?

ఈ ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తర మొసగలేక ఆవిప్రుడు యజ్ఞముచేయించుట మానెనట! బౌద్ధమతగ్రంథములందిట్టి కథ లనేకము లున్నవి. బుద్ధునికాలమునందును, బౌద్ధచక్రవర్తులకాలమునందును పశువైద్యశాల లనేకములు నిర్మింపబడియుండెనని తెలియుచున్నది.

—♦ శిఖ్ఖులవైఖరి ♦—

గోసంరక్షణవిషయమై హిందువులకున్న యభిప్రాయమునే శిఖ్ఖులవైఖరికూడ బలపరచుచున్నది. గోవుయొక్క పవిత్రతను గురించి శిఖ్ఖుమతగ్రంథమగు Granth Sahib నందు నేమియు చెప్పబడి యుండలేదు. వీరి గోవునందు గల పూజాభావము హిందువులనుండి వచ్చినదే. గోవిషయమైన వీరి యభిప్రాయములు Granth Sahib నందున్న కొన్ని కథలను బట్టియు శిఖ్ఖుసాంప్రదాయములను బట్టియు తెలిసికొనవచ్చును. గోపవిత్రతయందు హిందువులకంటె శిఖ్ఖులకు అధికమగు మూఢవిశ్వాసము గలదు. గోవధకు విధింపబడవలసిన శిక్ష మరణదండనకన్న నే మాత్రము తక్కువ ఉండకూడదని వారి నిశ్చితాభిప్రాయము. మహమ్మదీయులకు శిఖ్ఖులకు వచ్చు ఘోరకలహములకు గల కారణము శిఖ్ఖులకు గల యీ పట్టుదలయే. ఈ పట్టుదలవలననే వీరు మహమ్మదీయులతో పోరాడి అల్పసంఖ్యాకు లగుటచే ఓడి

పోయి తమ సామ్రాజ్యమును కోల్పోవవలసినవారైరి.

పశుసంరక్షణవిషయమున హిందూమతమున కత్యంత సన్నిహిత సంబంధము గల పార్శీమతమువారి మత గ్రంథమగు జెందుఅవేస్తలో బోధింపబడిన కర్మకాండలు చాలవరకు వైదికకర్మకాండలను పోలియున్నవి. పార్శీమత ప్రవక్తయగుజరాతుస్త్రుడు పశువధ మహాపాతకమని బోధించెను. పార్శీమతస్థులుగోవునకన్నను వృషభమే ఎక్కువ పవిత్రమైనదిగా యెంచుదురు. మానవసృష్టికి మూలము పురుషుడని క్రైస్తవ మతస్థులు తలచునట్లు, పశుసృష్టికి వృషభమే మొదటిదని పార్శీవారినమ్మకము. వృషభ వీర్యమువలన దంపతులును, వానివలన 280 విధములైన తదితరజంతువులును పుట్టినట్లు వారిశాస్త్రమునందున్నది. హిందువులకు గోమూత్ర మెంతపరిశుద్ధమైనదో, పార్శీలకు వృషభమూత్రము అంత కన్న ఎక్కువ పవిత్రమైనది. దేహసంబంధమైన యేవిధమగు అంతశ్శుద్ధిగాని, బాహ్యాశుద్ధిగాని, వృషభ మూత్రమువలన చేయవచ్చును. మానవశవమునుగాని, జంతుశవమును గాని, తాకినవారు వృషభమూత్రముచే పారిశుద్ధ్యము నొందుదురు.

ప్రసవించినస్త్రీలు ఈరీతిగా చేయుదురు. ప్రసవించిన స్త్రీ మొట్టమొదట బూడిదతో కలిపిన వృషభమూత్రమును 3,6,9 చుక్కలు త్రాగవలెను. తరువాత ఆమె గుఱ్ఱములగాని, ఆవులగాని, మేకలపాలున్ను, పిండియున్ను, నీరుకలుపని ద్రాక్షారసమును మూడుదినములవరకు తీసికొనవలెను. మూడు దినములపర్యంతము ఆమె తనబట్టలను,నవరంధ్రములను, దేహ

మును, నీటితోను వృషభమూత్రముతోను కడుగుకొనవలెను. ప్రాణములేనిశిశువు పుట్టిన స్త్రీలకై యీపద్ధతి మొదట నేర్పరుపబడినను నేడు ప్రసవించిన ప్రతిపార్శియువతియు ఈ క్రమ ప్రకారము దేహపారిశుద్ధ్యము నొందుట యాచారమై పోయినదని కాప్రొటెక్షన్ అను గ్రంధము తెలుపుచున్నది.

జీవకారుణ్యము మానవుని సహజలక్షణము. కాని బాహ్యపరిస్థితుల వలననే దానిని వెలిబుచ్చుట కవకాశము కలుగుచున్నది. ఒక జీవమును హింసించునపుడు ఆ దృశ్యమును చూచినతోడనే మన దేహము గగుర్పొడుచును. ఒక విధమగు విచారము కలుగును. ఇది యంతయు సహజము. కాని కొందరు కఠిన హృదయులకు ఎంత దైన్యదృశ్యమును చూచినను జాలికలుగదు. మనము కాఫీత్రాగుట ఎంత సులభమో, ఒక తలారికి మానవ శిరములు నరుకుట కూడ అంతే సులభము. ఎల్లపుడు నదే యలవాటగుటచేత వీరి హృదయములు శిలలగును. వీరి కారుణ్యరస మెండిపోవును. కాని వీరిని తమ వృత్తులనుండి మాన్పి ఇతర వృత్తులందు ప్రవేశపెట్టినపుడు వీరి హృదయములందు కరుణరస మెప్పుడైనను పుట్టక మానదు.

—♦ ఆంగ్లేయవైఖరి ♦—

ఎన్ని పడరానిపాట్లు పడుచున్నను, తమ బాధలను చెప్పుకొనుటకు పశువులకు నోరు లేదు. అట్టిమూగజంతువులనే సదా ప్రేమించవలెను. ఈ విషయమున బౌద్ధ జైన

మతాదర్శము లనుసన్మరణీయములు. కృషికులు పశువులను బాధపెట్టుట తప్పనిసరియైనను, ఆ బాధలు సాధ్యమైనంత తక్కువగ నుండవలెను. ఇంగ్లండు మున్నగు దేశములలో పశువుల నెగుమతిజేయు సందర్భములలో వానిని పెట్టు బాధ లపరిమితములు. శక్తిలేక కదలని జంతువుల చెవులలో నూనెను పోయుట, వానిచెవులలో గడ్డి కుక్కి నిప్పు అంటిం చుట, వానితోకలు విరుగదీయుట, మున్నగు అనేక ఘోర కృత్యములు చేయుదురట.

పశువధవలన ప్రత్యక్షముగా గాకపోయినను పరోక్ష ముగా వచ్చు నష్టము లనేకములు. కటికవృత్తి ఎక్కువగా యున్న చోటులనే నేరము లెక్కువగా జరుగుచుండుట అంద రికి తెలిసిన విషయమే. లండనునకు తూర్పు భాగములలో వందలకొలది కటికదుకాణములు కలవు. ఆ పశువధ చేయు నపుడు వాని వేడిరక్తమునకై అనేకమంది బాలురు చెంబులు పుచ్చుకొని వెళ్లుదురు. అచటివారీ విధమున చిన్నతనమునుండి క్రూరదృశ్యములను చూచుట కలవాటు పడినందున వారిలో చాలమంది కఠినాత్ములు, క్రూరాత్ము లుగా తయారగుచున్నారు. అచట జరుగునేరములకు క్రూర కృత్యములకు హద్దు లేదట. సంయుక్తరాష్ట్రములలో జరుగు చున్న హత్యానేరములు చాలవరకు కటికవృత్తియందున్న వారిచేతనే చేయబడుచున్నవి.

టాలుస్టాయికవివరునిచే వ్రాయబడిన ఈ భయానక దృశ్యవర్ణన ప్రతివారును చదువదగినదే. "అది జూన్ మాసము.

ఆరోజు క్రిస్టిమస్ పండుగకు ముందు శుక్రవారము. కటికదుకాణములబజారంతయు జనసమూహముతో క్రిక్కిరిసియుండెను. ఎద్దులు, ఆవులు, ఆవుదూడలు బండ్లకు కట్టివేయబడియుండెను. గుఱ్ఱపుబండ్లనుండి అనేక ఆవుదూడలు దుకాణముల లోనికి దింపబడుచుండెను. కొన్ని బండ్లు దుకాణములనుండి పశుశవములను మోసికొని పోవుచుండెను.

నేను నిలబడియున్న ద్వారమున కెదురుగా దుకాణములలోనికి ఇద్దరు మనుష్యులు ఒక బలిసినయెద్దును బలవంతముగా లాగుకొనిపోయిరి. లోపలికి వెళ్ళినతోడనే ఒక కటికవాడు తన బలముకొలది ఆ యెద్దుఅఱ్ఱుపై ఒక్కదెబ్బవైచెను. వెంటనే అది భూమిపై బడి తన నాలుగుకాళ్ళతోను, వెనుకభాగముతోను విలవిలకొట్టుకొనసాగెను. తక్షణమే మరియొక కటికవాడు దానికొమ్ములు పట్టుకొని తలను బొక్కబోర్లగా త్రిప్పెను. ఇంతలో ఇంకొకడు తన కత్తితో దానిగొంతుకను పరపరకోసెను. రక్తసిక్తములగు బట్టలు ధరించిన ఒక కుర్రవాడు ఆయెద్దుకుత్తుకనుండి ప్రవహించుచున్న రక్తము నొక పళ్ళెములోనికి పట్టెను. ఆపళ్లెము నిండుటతోడనే దానిని ఆబాలుడు అల్బూమినిమ్ ఫ్యాక్టరీకి మోసికొని పోయెను. ఇటులనే మరొకపళ్లెమునిండెను. కాని ఇంకను ఆ యెద్దుపొట్ట, వెనుకకాళ్లు, కొట్టుకొనుచునేయుండెను. రక్తము ప్రవహించుట ఆగినతోడనే కటికవాడొకడు దానితలపైకెత్తి చర్మము నొలిచెను. తెలుపునరములతో నున్న ఆ ఎరుపు దేహము చూచుటకు వికృతముగా నుండెను. ఇంకను ఆయెద్దు కొట్టు

కొనుచునేయుండెను. ఇంకొక కటికవాడు దానికాళ్లను పగుల దీసి, నరికివైచెను. పొట్ట ఇంకను పైకి క్రిందికి కదలుచునే యుండెను. తరువాత ఆశవము నావలికి లాగి పైకి వ్రేలాడ గట్టిరి. అంతటితో శవమునందలికదలిక ఆగిపోయెను. ఈరీతిగా ఒకదానితరువాత నొకటిగా అచ్చట పశువుల నన్నిటిని వధించిరి. ఒక్కొక్కప్పుడు కత్తివ్రేటుతప్పుటయు, పశువులు తప్పించుకొని పారిపోవుటయు, వానిని మరలలోపలికి తీసికొని వచ్చుట కనేక అవస్థలు పడుటయు జరుగును. రక్తపువాసన చూచి చాలపశువులు లోపలికిపోవ నిరాకరించినవి. కాని వానితోకలు విరిచి, అనేకఅవస్థలుపెట్టి లోపలికిలాగుకొని పోయిరి. ఈరీతిగా పశువులను చంపుటచూచి భరింపలేము. చంపుట మాన్పలేకపోయినను, అవస్థలేకుండచంపుటకైనను యేర్పాట్లు చేయవలెను."

శ్రీ

ప్రముఖుల అభిప్రాయములు

శ్రీరాములుచౌదరిగారి పశుసేవను గూర్చి చేయుచున్న కృషికి నేను మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. వీరు సామాన్యఅపరేషన్సు, ఔషధములిచ్చుట కూడ చేయుచున్నారు. అంటువ్యాధులవిషయమై రైతులను బోధించుచున్నారు. నోరులేనిపశువులకు మిగుల కష్టించియు, మిక్కిలి యుత్సాహముతో సేవజేయుచున్నారు. ఎట్టి ప్రోత్సాహమునకైనను అర్హులు.

(సం) సి. వి. రత్నం,

కృష్ణా గుంటూరు జిల్లా వెటరినరీ ఆఫీసర్.

చౌదరిగారిచే స్థాపింపబడిన ఆయుర్వేదపశుచికిత్సాలయమును సందర్శించితిని. చికిత్సలవిషయమై చాల తృప్తికరముగా నున్నది. పశుసంరక్షణవిషయమై వీరు తీసికొనుచున్న శ్రద్ధ అపారము. ఎట్టిప్రోత్సాహమునకైనను అర్హులు.

(సం) కె. బి. నటేశయ్యారు,

జిల్లా పశువైద్యఆఫీసర్.

శ్రీరాములుగారి చికిత్సాలయమును చూచితిని. ఇది క్రమపద్ధతిని అభివృద్ధిజెందుచున్నది. మూగజీవులకు వీరొసంగురక్షణ మిగులప్రశంసనీయము. ఆయుర్వేదపశువైద్యగ్రంధములు వ్రాసి తత్సంబంధమైన వైద్యమును వీరు అభివృద్ధిపరచిరి. అన్ని ప్రాంతములవారు తగినసహాయము చేయుదురు గాక.

(సం) ఆర్. వీరాస్వామి,

వెటరినరీ అసిస్టెంటుసర్జన్.

చౌదరిగారు ఆయుర్వేదౌషధములచేతనే చికిత్సలు చేయుచున్నారు. పశువైద్యశాస్త్రమునందు అనుభవము పొందినవారై తదితరజిల్లాలనుండి రాబడిన విద్యార్థులకు బోధించుచున్నారు. ఈ సంవత్సరము గవర్నమెంటు వారిచే రిజిస్టరు చేయబడినందువలననే చాలమంది విద్యార్థులు విద్య నభ్యసించుచున్నారని తెల్పుట సంతోషము. అంటువ్యాధులయందు కూడ వీరికి పరిచయము కలదు.

కె. యం. పేరనన్,
వెటరినరీ అసిస్టెంటు సర్జన్.

శ్రీరాములుచౌదరిగారిచే నడుపబడుచున్న నిఖిలాంధ్రాయుర్వేద పశువైద్యకళాశాలను, పశుచికిత్సాలయమును చూచి మేము చాలఆనంద పడుచున్నాము. కాలేజీలో చాలమందివిద్యార్థు లున్నారు. వీరిని ఆయు ర్వేద పశువైద్యపద్ధతులమీద తర్ఫీతుచేయుచున్నారు. చౌదరిగారు చికి త్సలు చక్కగా చేయుచున్నారు. ఎట్టిప్రోత్సాహమునకైనను అర్హులు.

యన్. వి. శ్రీధరరావు,
వెటరినరీ సర్జన్, జి. యం. వి. సి.
యస్. శ్రీనివాసరావు,
మ్యునిసిపల్ వెటరినరీ అసిస్టెంటు సర్జన్.

చౌదరిగారిచే స్థాపింపబడిన చికిత్సాలయము చూచితిని. నవీనపద్ధ తులతో నడిపింపబడుచూ నోరులేని వేలకొలదిజంతువులను రక్షించుచున్న నూతనోద్యమము. ప్రశంసార్హమగు వారి యుద్యమము జయముగాంచుగాక.

కె. గురుమూర్తి,
అగ్రికల్చర్ డిమాన్‌స్ట్రేటరు.

3

శ్రీరాములుచౌదరిగారిచే నడుపబడుచున్న పశుచికిత్సాలయమును, పశువైద్యకళాశాలను దర్శించితిమి. ఆంధ్రదేశములోనేగాక రాజధానిలో కూడ వేరొకసంస్థ లేదు. వీరిపట్టుదల, మేధాశక్తి అపూర్వము. ఇట్టి సంస్థలను ఆధారము చేసికొనినగాని గ్రామపునరుద్ధారణకు మనరాజకీయవేత్తలు పెద్దలు పడుశ్రమ పరిపూర్ణఫలమునొందదు. ఈ సంస్థ అన్నివిధముల అభివృద్ధిజెందుగాక అనికూడ అభిప్రాయము.

వి. బుధవేశ్వరరావు,
డిప్యూటీ డైరక్టర్ ఆఫ్ అగ్రికల్చర్,
2 వ సర్కిల్, గుంటూరు.

యస్. శివరామపాత్రో,
అగ్రికల్చర్ ఆఫీసర్.

చౌదరిగారి కళాశాల, చికిత్సాలయములను చూచితిని. వారు చేయుచున్నపని చాల అత్యద్భుతముగానున్నది. గ్రామపునర్నిర్మాణమునకు దగినటుల ఈసంస్థలు పనిచేయుచున్నవి. వీరు దిగ్విజయమును పొందుదురుగాక.

చంద్రశేఖరం,
డిప్యూటీరిజస్ట్రార్
కో-ఆపరేటివ్ సొసయిటీస్.

చౌదరిగారి చికిత్సాలయము పరిశీలించితిమి. పశుసంరక్షణవిషయమై చౌదరిగారు అనేకరీతులుగా చాల శ్రద్ధతీసికొనుచున్నందులకు మేమెంతయు సంతసించుచున్నాము.

డి. సదాశివరెడ్డి,
మద్రాసుప్రెసిడెన్సీ డిప్యూటీ ఎడ్యుకేషనల్ డైరక్టర్.

యం. అబ్దుల్ ఆలీ,
కృష్ణాజిల్లా ఎడ్యుకేషనల్ ఆఫీసర్.

ఆయుర్వేదపశువైద్యమునం దీమాత్రిపుకృషి మిత్రిడుసల్పుచుండు టెంతో ప్రీతికరమైనవిషయము. వీరొసగు పశువైద్యవాఙ్మయము ఆంధ్ర దేశమునకును, రైతులకును మిగుల ప్రయోజనమైనది.

బి. రామయ్య,
ఎ. డిమాన్‌స్ట్రేటర్.

ఆంధ్రదేశములో ఆయుర్వేద పశుచికిత్సాలయములుగాని, ఆయుర్వేద పశువైద్య కళాశాలలుగాని సరియైన ఆయుర్వేద పశువైద్య గ్రంథములుగాని యింతవరకు లేవనియే చెప్పవచ్చును. ఇట్టి సమయములో "అభినవ సహదేవ" శ్రీరాములు చౌదరిగారు పై సంస్థలను తన స్వయంకృషిచే వృద్ధిలోనికి తీసికొనివచ్చుచున్నందులకు ఆంధ్రదేశములోనున్న ప్రజలందరు గర్వింపతగిన విషయము. వీరి కాలేజికూడ చాల వృద్ధిలోనున్నది. స్థానిక సంస్థలుకూడ స్టయిపెండ్సుయిచ్చి విద్యార్థులను ఈ కాలేజికి పంపుచున్నారనిన ఆంధ్రదేశమున కెంతలాభముగలదో చదువరులే గ్రహింతురుగాక. ఇంకను తరగతులవారీగా 20 పశువైద్యగ్రంథములువ్రాసినారంటే ఎంతగొప్పమేధావంతులో పాఠకులే గ్రహించుదురుగాక. వీరి గ్రంథములు త్వరలో అప్రూవ్ చేయించి అన్ని పాఠశాలలలోను పెట్టించిన చాల ఉపయోగకరముగానుండును. నూతనముగావచ్చిన కాంగ్రెసుమంత్రులు ఈ కళాశాలను రికగ్నయిజు చేయించి అన్ని ఫిర్కాలలోను ఈ ఆయుర్వేద పశువైద్యమును వ్యాపింపజేయగలరని నా నమ్మిక.

ఎ. వి. రామలింగపాట్నాయక్,
యం. బి. బి. యస్.

డాక్టరుగారి స్వగృహమున ఒక పెద్దహాలులో పశుచికిత్సాలయము స్థాపించబడి వివిధపరికరములచే సమకూర్చబడియున్నది. పేదలనక భాగ్యవంతులనక అందరికి నుచితముగా చికిత్సలుచేయు ఇట్టి సంస్థ మరెచ్చటను లేదు. ఔషధములు తయారుచేయుటయేగాక డాక్టర్‌గారు పశురోగములను, దేహతత్వములను బోధపరచుటకు అనేకపటములు, చిత్రపటములు కూడ తయారుచేసినారు. పశువైద్యశాస్త్రమునందు శిక్షను గజపుటకై

ఆయుర్వేద పశువైద్యకళాశాలను గూడ వీరు నడుపుచున్నారు. ఈ సంస్థ యెంత ప్రజాదరణమును బడసినదో ఇతర జిల్లాలనుండి ఈ కళాశాలలో జేరుటకు వచ్చినవారివలన తెలియుచున్నది. పదునొకండవ కమ్మ మహాజన సభయందు చౌదరిగారి సేవకై మెచ్చి వారిని "అభినవసహదేవ" అను బిరుదము చే బహూకరించిరి. ఈ బిరుదమునకు వీరెంతయు అర్హులు. వీరు పశువైద్యమునందు చేసిన కృషి, సేవయు, మంత్రులు, జిల్లాబోర్డు అధ్యక్షులు, గవర్నమెంటు పశువైద్య ఉద్యోగస్థులు, పెద్దపెద్ద భూస్వాములు మున్నగువారిచేత పొగడ్తగాంచినవి. పశువైద్యమునందు పురాతనపద్ధతులన్నియు మార్చి ఆధునికపద్ధతులపై వైద్యము చేయు ఇట్టి డాక్టరుగా యుండుట మన మెంతయు గర్వించవలసిన విషయము.

చౌదరిగారి గ్రంథములను, ప్రతిగ్రామ పాఠశాల పుస్తకభాండాగారమునకు, ప్రతిఆయుర్వేద చికిత్సాలయమునకు సప్లయి చేయుటవలన స్థానికసంస్థలు చేయు అమూల్యసేవకు మేరలేదని మదరాసు శాసనసభాధ్యక్షులగు గౌ॥ బి॥ రామచంద్రారెడ్డిగారు వెల్లడించిన అభిప్రాయముతో నేనును పూర్తిగా ఏకీభవింతును. చౌదరిగారి ఉత్కృష్టసేవకై వారి నభినందించుచు వారి సంస్థాభ్యుదయమునకై నేను కోరుచున్నాను.

వి. సత్యనారాయణ,
తహశ్శీల్‌దారు, గుడివాడ.

ఈ చికిత్సాలయము నెంత పోత్సహించిన అంతమేలు. ఆధునిక పద్ధతులతో నడుపబడుచున్నది. అంటువ్యాధుల నివారింపగలశక్తి ఈ చికిత్సాలయమునందు గలదు. ఈసంస్థ జయప్రదముగా సాగుగాక.

శ్రీ రాజారావు,
తహశ్శీల్‌దారు, గుడివాడ.

నేడుదయమున అంగలూరులో నెలకొల్పబడిన ఆయుర్వేద పశు చికిత్సాలయమును చూడగలిగినందులకు చాల ఆనందించుచున్నాను. ఈ సంస్థవిషయమై చౌదరిగారు చాల శ్రద్ధవహించుచున్నారు. వీరి పరిశ్రమ ఫలించి యీ సంస్థ మరికొన్నిటికి ఆదర్శప్రాయమై చిరస్థాయిగా వెల యుచు లోకల్ బోర్డులయొక్కయు, భూస్వాములయొక్కయు సహాయ మునకు ప్రథమార్హమై యుండును.

యన్. నరసింహరాజు,

తహశ్శీల్ దారు, గుడివాడ.

శ్రీరాములుచౌదరిగారు మూగజీవులకు ఆయుర్వేద పద్ధతులతో చికిత్స చేయుచున్నందులకు సంతోషించుచున్నాను. కొందరు విద్యార్థులు వారు స్థాపించిన పాఠశాలలో తర్ఫీయదగుచున్నారు. త్వరలో గవర్న మెంటువారు రికగ్నయిజు చేయుట మంచిది.

సి. హెచ్. వెంకటేశం,

డిప్యూటీ యిన్ స్పెక్టరు ఆఫ్ స్కూల్సు.

రైతులక్షేమమునకై, వారిపాడిపంటలవృద్ధికై వారి గడపలపనిమికై, వారి స్త్రీలహృదయవికాసమునకై యుపయోగపడు ఈ పశువైద్యచింతా మణిని తుద కిప్పటికైనను మన చౌదరిగారు ఈ రూపముగా నిచ్చినందులకు సంతసము.

ప్రొఫెసర్, జి. రంగనాయకులు,

బి. లిట్. (అక్సుఫర్డు), యం. యల్. ఎ.

శ్రీరాములుచౌదరిగారు ఆదర్శప్రాయమగు వైద్యశాలను స్థాపించి స్వయముగ నెల్లరకు దగు అనుభవముల విశదపఱచి ఆంధ్రదేశమున కాద ర్శకు డాయె ననుటలో నతిశయోక్తి లేదు.

కల్లూరి చంద్రమౌళి,

బి. యస్, సి. (వ్యవ), బర్డిన్, యం. యల్. ఏ.

శ్రీకృష్ణాజిల్లాబోర్డువారు యీ ఆయుర్వేద పశు చికిత్సాలయ సంస్థకు రు 500-0-0 విరాళమొసంగుట చాలసంతోషమైన విషయము. ఈవిరాళము ప్రతిసంవత్సరము నొసంగబడునని నేను తలంచెదను. గవర్నమెంటువారు యిటువంటి సంస్థలకు యెల్లకాలము కొంత ధనసహాయమును చేయుట చాలసమంజసము. ఈసంస్థ జయప్రదముగా సాగుచుండుగాక.

పి. వి. నారాయణ,
డెలిగేటు ప్రెసిడెంటు, కృష్ణాజిల్లాబోర్డు.

రైతాభ్యుదయముకొరకు స్థాపించిన పశుచికిత్సాలయమును గూర్చియు వారినిర్మలత్వమును, నిష్పాక్షికత్వమును గూర్చియు వచించుటకు, గుణగ్రహణము చేయుటకు నెంతయు ఆనందించుచున్నాను. వీరు నడుపుచున్న పశువైద్యశాల కడుశుభ్రముగ నున్నది. మందులకొదువయుండదు. వారి వైద్యశాల రిజస్టరు వారికున్న పలుకుబడిని, ప్రతిదినము వ్యాధినివారణార్థము వచ్చు పశువులసంఖ్యను, స్పష్టముగా సూచించుచున్నది.

వర్ఘూర్ ఆరేషమ్,
జిల్లా ఆరోగ్య శాఖాధికారి.

ఆయుర్వేదశాస్త్రపద్ధతిని శ్రీ చౌదరిగారు పశువులకు చేయుచున్న సేవ ప్రశంసనీయము. ప్రభుత్వమువారును స్థానికసంస్థలును సర్వవిధముల సహాయపడి యీఉద్యమమును ప్రోత్సహించుట అవసరము. అందుకు ఈచికిత్సాలయము అర్హతపొందినది. సర్వేశ్వరుడున్ను ఆశీర్వదించుగాక.

తుర్లపాటి వెంకటేశ్వరరావు,
బారిష్టర్, జిల్లాబోర్డు మెంబరు.

వి. కనకబాపయ్య,
అడ్వకేటు.

వి. రామకోటయ్య,
బి. ఎ., బి. యల్.

లింగం వీరభద్రయ్యగారు, బి. ఏ. (ఆక్సుఫర్డు) బ్యారిష్టర్.

మన దేశము వ్యవసాయముమీద చాలవర కాధారపడియున్నది. రైతులకు పశువులుమూలము. కొన్ని సంవత్సరములనుండి వ్యవసాయమున కాధారభూతమైన పశువులను తగినట్లుగ పోషించుటయు జరుగుటలేదు. శ్రీయుత యేలెళ్ళ శ్రీరాములుచౌదరిగారు పశువుల సంరక్షణకు తగిన విద్యను సంపాదించి పుస్తకములరూపమునను తమ వైద్యశాల మూలమునను రైతులకు సాయపడుచుండుట మిక్కిలి ప్రశంసాపాత్రము. రైతుబిడ్డలగు వీరు రైతునకు ప్రాణాధారమువంటి పశువుల సంరక్షణకు పూనుకొనుట మిక్కిలి సమంజసము. వీరి పరిశ్రమ అభివృద్ధిలోనికి వచ్చుగాకయని ఆశపడుచున్నాను.

యస్. నరసింహారావుపంతులుగారు, డిప్యూటి యిన్స్పెక్టరు, గుడివాడ రేంజి.

నేను శ్రీయుత యేలెళ్ళ శ్రీరాములుచౌదరిగారి ఆయుర్వేద పశువైద్యశాలను, వారిచే రచియింపబడిన పలు పశువైద్యగ్రంథములను చూచితిని. వీరు అనుభవ వైద్యము చేతనే యింత యున్నతదశకు రాగలిగిరి. వీరు చేయుపని, కృషి, సేవ యెంతయు నుపయోగార్థమైనవి. ప్రశంసార్హము. వీరికృషి నిర్విఘ్నముగా జయప్రదముగా ఫలించుగాకయని నమ్ముచున్నాను.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజా యం. వి. అప్పారావుబహద్దరు ఉయ్యూరు
జమీందారుగారును, శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజా శివరామప్రసాద్
బహద్దర్ చల్లపల్లి జమీందారుగారును, శ్రీ శ్రీ శ్రీ
శ్రీమన్నారాయణ అప్పారావు బహద్దరు
గొల్లపల్లి జమీందారుగారును
ఈవిధముగా తెలిపిరి.

మేమున్ను తదితర పెద్దమనుష్యులును కలిసి యీ ఆయుర్వేద పశు చికిత్సాలయ సంస్థను పరిశీలించితిమి. డాక్టరు శ్రీరాములుగారి ప్రయత్న మెంతయు పొగడదగియున్నది. డాక్టరుగారు మిగుల శేముషీ ధురంధరులు. వీరు నిజముగ నీ విషయమునందు జయము పొందుదురని మా యాశయము.

యం. నరసింహారావుగారు, కృష్ణాజిల్లాబోర్డు ఎడ్యుకేషనల్
ప్రెసిడెంటు, జిల్లాబోర్డు మెంబరు.

డాక్టరు యేజెళ్ల శ్రీరాములు చౌదరిగారిచే స్థాపింపబడి పోషింపబడుచున్న పశు చికిత్సాలయమును సందర్శించితిని. ఈ సంస్థతరఫున శ్రీరాములుగారిచే ప్రచురింపబడు గ్రంథములు కృషీవలుల కెంతో యుపయుక్తమైయున్నవి. డాక్టరుగారి సహజమగు బుద్ధికుశలతయును, స్వానుభవమును వారిని మిగుల జనసమ్మతునిగా నొనరించినవి. జిల్లా తాలూకా బోర్డుల సహాయమునను జనాదరణమునను వారి పశుచికిత్సాలయ సంస్థ యభివృద్ధిలోనికి రాగలదు.

శ్రీయుత యేజెళ్ళ శ్రీరాములుచౌదరిగారు "అనుభవ పశువైద్య చింతామణి" యను గ్రంథమును రచించి వైద్యవాఙ్మయమునకే కాక ఆంధ్రదేశములోని రయితు సముదాయమున కత్యంతమగు మేలొనగూర్చిరి. కలకాలము ప్రేమపూరితమైన కృతజ్ఞతా పాశములతో రయితువర్గమును గట్టివైచుకొనిరి. అనుభవమువలన సంపాదించిన జ్ఞానమును వారు కొంత కాలముగ వార్తాపత్రికల మూలముననను, ఇంతకుబూర్వమే వెలువడిన కొన్ని గ్రంథముల మూలముననను బ్రచురపరచిరి. పశుచికిత్సయందు వీరి కెంత యభిలాషకలదో, రయితుల కా జ్ఞానమును బోధించుటయను, అంత యుత్సాహము కల దనుటకు ఈ గ్రంథరచనప్రచురణములవలన గల్గిన శాశ్వతోపయోగమే తార్కాణము. గ్రంథముయొక్క ప్రాశస్త్యము, ఉపయోగము పరికించినంతటనే విదితమగును.

అచ్చటచ్చట గ్రామవాసులలో నుండిన పశు చికిత్సకులు పూర్వాచారములవలన గలిగిన మౌఢ్యముచేత స్వకీయానుభవ విజ్ఞానమును లోకమున కుపయుక్తమగురూపమున శాశ్వత మొనర్పక ఆత్మకుటుంబపోషణమే పరమార్థముగా నెంచి, అర్థసంగ్రహణమే విజ్ఞానసంపాదనమునకు పర్యవసానమని తలంచి, తద్విజ్ఞానమును గుప్తపఱచి మరణించుటచే, అనేక చికిత్సకుల యనుభవలాభము భరతఖండమునకు మరుగైపోయెను. అట్టి యనుభవమును గ్రంథస్థ మొనర్చుటకు వలయు భాషాపరిచయాభావమువలన కొంద ఱజ్ఞానము నిరుపయోగమై శైథిల్యమునుబొందెను.

మన దేశమున పశుగణ మెక్కుడుగా గలదు. రయితులసంఖ్యయు చాల గలదు. ఒక చికిత్సకుని స్వయముగ బోషింపగల పశుగణమును పెంచెడి పెద్దరయితు లెవ్వరును గానరారు. ఒకటి రెండెద్దులను గలిగిన రయితుల సంఖ్యయే యెక్కువగా గలదు. అట్టివారు తమ పశువులకు ధర్మ చికిత్స చేయించుకొన గలవారలేగాని ద్రవ్యమొసంగి వైద్యుని పోషణమునకు దోడ్పడువా రరుదు. విపరీతమైన వెలలకు పశువులను కొనుటకు వాడుకపడినట్లు, కొన్నిరూకలిచ్చి వానికి చికిత్స చేయించుకొనుట కింకను రయితులు చక్కగనలవాటు పడలేదు. అదియును గాక ప్రభుత్వమువారిచే నియమింపబడిన "వెటరనరీ" వైద్యుల సంఖ్య మిక్కిలి కొంచెముగా

నుండుటచే వారి వలన నుపయోగము రయితుల కందరికిని అందుబాటులో లేదు. ఉన్నచోటులందును అట్టి వైద్యమునకు ప్రోత్సాహము కలుగ కున్నది. "వెటరినరీ" వైద్యము కేవలము హైందవపద్ధతికి విరోధమయిన దనియు, అందువలన నిరుపయోగ మయినదనియు ననేకులకు భ్రమ యింకను గలదు.

ఈ పరిస్థితులను చక్కబఱచుటకు గాబోలు ఆంధ్రరయితు లెక్కువగా లాభపడుటకో యన శ్రీరాములు చౌదరిగారిని శ్రీరామచంద్రుడీ గ్రంథరచనకు బ్రోత్సాహపరచెను. ఈ గ్రంథము యొక్క యుపయోగము త్వరలో నాంధ్రదేశమునకు ఆంధ్రరయితునకు వ్యక్తపడుననుట నిస్సందేహము. ఇయ్యది ప్రతి రయితువద్ద నుండతగినది. ప్రతి గ్రామపాఠశాల పుస్తక భాండాగారములోనుండి స్థానికసంఘములు రయితుసంఘమునకు దోడ్పడుట యవసరము. ప్రతి గ్రామోద్యోగ కార్యస్థానమునందు చౌదరిగారి గ్రంథముల నుంచి రయితులు కోరినప్పుడు చదువుకొనుట కను వేర్పరచినచో ప్రభుత్వమువారును రయితుల కృతజ్ఞతకు బాత్రు లయ్యెదరు.

ప్రతి ధర్మాయుర్వేద వైద్యశాలకును స్థానికసంఘము లీ గ్రంథములను సరఫరా చేయుట యుచితము. చౌదరిగారిప్రయత్నమునకు ఫలము రయితు లందరకు ఈ గ్రంథము అందుబాటులో నుండుటయే. వారి గ్రంథములను గల గ్రామ గ్రంథాలయములు రయితులకు మఱింత యుపయోగకారులుగ నుండగలవు.

శ్రీయుత శ్రీరాములు చౌదరిగారికి ఆయురారోగ్యములను దైవము ప్రసాదించి యింక నిట్టి యనుభవచికిత్స గ్రంథములను రచించుటకు ధీసంపదలను గల్గించి దీవించుగాత.

మద్రాసు. } బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డి, బి. ఏ.,
యక్సుప్రెసిడెంటు, మద్రాసు లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిలరు

శ్రీమంతు రాజా యార్లగడ్డ శివరామప్రసాద్ బహద్దర్ జమీందారుగారు, యం. యల్. ఎ., చల్లపల్లిరాజావారు, కృష్ణాజిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటు.

పశుసంరక్షణ.

పశుసంతతిని రక్షించుట సాధారణమైన పనిగాదు పసిబిడ్డలవలెనే నోరులేని పశువులకష్టములనుగూడ వేయికండ్లతో విచారించి కాపాడుకొనవలయును. దానిలో ప్రభుత్వమున కెంతయో బాధ్యతకలదు. ప్రభుత్వమువారుగూడ పశువైద్యాలయములను స్థాపించి రైతులకు సాహాయము చేయుచున్నారు. కాని ఆ వైద్యసహాయ్యము చాలక రైతులు పల్లెటూళ్ళలో చేయబడుచున్న రాక్షసవైద్యముతో తృప్తిపడుచున్నారు. ఈ పద్ధతిని మాన్పించి మానవులవలెనే పశువులనుగూడ సక్రమవైద్యమున సంరక్షించుట ప్రభుత్వమునకును, ప్రజలకును ధర్మమై యున్నది.

శ్రీరాములుచౌదరిగారి కృషి.

ఈ సత్కార్యమునకు శ్రీయుతులు యేజెళ్ల శ్రీరాములు చౌదరిగారు ముందంజ వేయుట మెచ్చుకొనదగియున్నది. పశువైద్యము వంశపరంపరగా వారికి వచ్చినధనము. వ్యక్తిగతముగా చేయుచున్న వైద్యసాహాయ్యమే గాక ప్రత్యేకముగా నీ వైద్యశాలను స్థాపించి తద్వారా వారు కావించిన సేవ అపారము. ఈచికిత్సాలయ ప్రయోజనముల గమనించియే కృష్ణాజిల్లాబోర్డువారు దీనికి కొంతగ్రాంటును మంజూరు చేసియుండిరి. ఈవైద్యాలయము ప్రారంభింపబడినది మొదలు నేటివరకు జరిపిన సేవను పెక్కురు శాస్త్రవేత్తలు, ప్రభుత్వోద్యోగులు మెచ్చుకొని యున్నారు. ఇచట ఆయుర్వేద చికిత్సయేగాక ఆంగ్లేయవైద్యమును, శస్త్రచికిత్సయు గూడ చేయబడుట గమనింపతగియున్నది. అందువలన రైతులందరు నీవైద్యాలయమును శ్రద్ధగా పోషించుకొనవలయును. మరియును ఇట్టి వైద్యాలయములు ఫిర్కా కొకటిచొప్పున, అధమపక్షము

తాలూకా కొక్కటిచొప్పుననైనను స్థాపించుకొని దానివలన తమ పశుగణమును రక్షించుకొనవలయును.

సాహసము మాత్రము సాహాయ్యముగా ప్రారంభింపబడి నేడొక యమోఘ సంస్థగా తయారయిన యీ ఆయుర్వేద పశుచికిత్సాలయము ప్రజాప్రభుత్వముల ఆదరణమును బడసి ఇంతకంటెను మహత్తరముగా రైతు సేవ చేయగలదని ఆశించుచూ విరమించుచున్నాను.

శ్రీ యేజెళ్ళ శ్రీరాములుగారు చేయుచున్న పనిని, వారికళాశాలను చూచి అమితానందము పొందిని. ఏ వైద్యకళాలలోను చదువక పెద్దగ్రంథములను చదువుటకు కావలసినంత సామాన్యవిద్యను పాఠశాలలో చదువక స్వయంకృషివలన యింతవిద్యను గడించుట సామాన్యమైన పనిగాదు. విద్యను సంపాదించుటయేగాక దానిని మరలపల్లెలలో విశేష విద్యావంతులుగాని యువకులను చేరదీసి తమవలెనే వారినిగూడ తయారుచేయించుట స్తోత్రార్హమైనపని. అందులోను నోరులేని పశువులకు సేవచేయించుటకంటె వుత్తమమైన కార్యము మరొకటిలేదని నాయుద్దేశము. [వా]రి జీవితమునుండి వారుచేయుచున్న పనినుండి సామాన్యజనులు గుణపాఠమును నేర్చుకొనుటయేగాక ప్రభుత్వముగూడ విద్యావిధానమును తయారు చేయుటలోకూడ వీరినుండి నేర్చుకొనవలసినది చాలయున్నదని చెప్పవచ్చును. ఈశ్వరుడు వారికృషికి సర్వవిధముల తోడ్పడుగాక అని కోరెదను.

తల్లాప్రగడ నరసింహశర్మ,
ఆనంద నికేతనం, చాగల్లు ఆశ్రమము, ప. గోదావరిజిల్లా.

శ్రీయుత యేజెళ్ళ శ్రీరాములుగారిచే నడుపబడుచున్న విద్యాలయ
మును చూచితిని. వీ రీపాఠశాలను నాల్గు సంవత్సరములనుండి నడుపు
చుండిరి వీరి విద్యార్థులు పలుతావుల వైద్యాలయముల స్థాపించి ప్రశంశ
నీయముగ పశుచికిత్సలు చేయుచుండిరి. పశుపోషణనుగూర్చి, వుపన్యాస
ములతో మాత్రం ప్రొద్దుపుచ్చుచు తగినంతగ పశువైద్యసహాయమును
ప్రభుత్వమువారు చేయుటలేదను సంగతులు నిర్వివాదమైనది. అట్టి
లోటును పూర్తిచేయుటకు శ్రీ చౌదరిగారు ప్రయత్నించుచున్నందుకు
నేను వారిని ప్రశంసించుచున్నాను. యీ విద్యాలయమున శిక్షణము
చెందిన విద్యార్థులచే వైద్యాలయముల నేర్పాటుచేసి తగిన ప్రోత్సాహ
మును చేయ ఆంధ్రులను హెచ్చరించుచున్నాను.

గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య,
ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘ కార్యదర్శి.

శ్రీయుత యేజెళ్ల శ్రీరాములుగారిచే నడుపబడుచుండిన ఆయుర్వే
వెటరినరీ డిస్పెన్సరీని గాంచి ముదంబందితిని. అనేక పశురోగములన
కుదుర్చుచు శ్రీరాములుచౌదరిగారు ఖ్యాతివహించి యుండిరి. వీరు ప
వులపాలిట దైవమని చెప్పవచ్చును. వీరు పశువ్యాధులను గూర్చియ
వాటినినివారణ మార్గములను గూర్చియు, పత్రికలకు వ్యాసము
వ్రాయుచు, తద్వారా పశుచికిత్సామార్గములను లోకులకు వెల్లడిచేయు
దేశోపకారులగుచున్నారు. యీ వైద్యము తమలోనే యంత మొందక
దేశమున విరివిగ వ్యాపించులాగున పాఠశాల నొకదానిని సాగించు
విద్యార్థులనుగూడ నీ విద్యయందు తయారుచేయుచు, నీ వైద్యమును న
దెసల వ్యాపింపజేయు తలంపుగలిగి చక్కని కృషి చేయుచున్నారు. వై
నీ వైద్యమును గురించి పెక్కుగ్రంథముల రచించియుండిరి. వీరి యు
మములన్నిటికి జయమును గోరుచు, జయమొసంగ భగవంతుని ప్రా
చున్నాను.

కొడాలి శివరామకృష్ణారావ
ఆంధ్రపత్రిక సహాయ స

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA113B167
పుస్తకం పేరు	ప్రాచీన పశుసంరక్షణ
తారీఖు	26/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	101
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Ruksana
పేజీలు విడదీసినది	Ruksana
స్కాన్ చేసినది	Mounika
పరీక్ష చేసినది	THASIN
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good.